

Παραδοσιακά τραγούδια της Ελλάδας

(Δημοτικά)

Με τον όρο «παραδοσιακά τραγούδια», προσδιορίζονται τα τραγούδια που ο αρχικός τους δημιουργός είναι άγνωστος, διαμορφώθηκαν με τη συμβολή πολλών διαφορετικών ανθρώπων και που, περνώντας από το φίλτρο του χρόνου, διασώθηκαν μέσα από την παράδοση μέχρι τις μέρες μας.

Σε παλαιότερες εποχές, όταν κάποιος λαϊκός μουσικός ή ποιητής έφτιαχνε ένα τραγούδι, αυτό μεταδίδονταν από στόμα σε στόμα. Καθένας όμως το τραγουδούσε με όλες τις μετατροπές και προσθήκες στη μελωδία ή στο στίχο που του υπαγόρευε η αυτοσχεδιαστική του ικανότητα και η ευαισθησία του. Η διαδικασία συχνά διαρκούσε πάρα πολλά χρόνια, με αποτέλεσμα το τραγούδι να μετατρέπεται πλέον σε συνδημιουργία ενός ολόκληρου λαού και όχι ενός μόνο ανθρώπου.

Τα παραδοσιακά τραγούδια ανάλογα με το περιεχόμενο του ποιητικού τους κειμένου χωρίζονται σε κατηγορίες όπως: νουορίσματα, παραλογές, της ξενιτιάς, κάλαντα, αποκριάτικα κ.ά.

Τα ελληνικά παραδοσιακά τραγούδια έχουν ρίζες που μπορεί να ξεκινούν από πολύ παλιά. Για κάποια απ' αυτά που τραγουδιούνται σήμερα, έχουμε ενδείξεις ότι υπήρχαν παρόμοια στην αρχαιότητα και στο Βυζάντιο π.χ. τα κάλαντα, ενώ η πλειονότητά τους έχει δημιουργηθεί την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Ορισμένα π.χ. το “Καροτσέρη τράβα” δημιουργήθηκαν τον 19ο αιώνα αλλά μεταφέρονται από γενιά σε γενιά όπως και τα άλλα παραδοσιακά. Παραδοσιακά τραγούδια συνέχισαν να δημιουργούνται για πολλά χρόνια, όπως κρητικά ριζίτικα τραγούδια που αναφέρονται στη γερμανική κατοχή. Πολλά τραγούδια συνδέονται και με χορό.

Κάλαντα

Στα κάλαντα ανιχνεύονται αναλογίες με τα τραγούδια του αγερμού που συνηθίζονταν πριν από πολλές γιορτές στην αρχαία Ελλάδα (αγερμός: χρηματικός έρανος, συναγερμός, αγείρω: συλλέγω επαίων ή ερανιζόμενος). Τα τραγούδια αυτά λέγονταν, όπως και σήμερα, από σπίτι σε σπίτι με αντίτιμο φιλέματα δηλαδή τρόφιμα ή χρήματα. Η λέξη “κάλαντα” προέκυψε από το λατινικό καλαντάρι ή καλεντάρι που σημαίνει ημερολόγιο.

Τα κάλαντα έχουν ευχетικό, αφηγηματικό και διδακτικό χαρακτήρα. Σε κάθε γιορτή, αναγγέλουν και εξιστορούν το σχετικό μύθο του κύκλου της ζωής και του χρόνου. Τραγουδιούνται τις παραμονές μεγάλων εορτών από παιδιά ή και ενήλικες με οργανική συνοδεία ή συνοδεία από ηχητικά αντικείμενα όπως κουδούνια, τρίγωνα, μασιές κ.ά. που, σύμφωνα με τη λαϊκή δοξασία, ο ήχος τους απέτρεπε το κακό. Κάλαντα έχουμε τα Χριστούγεννα, την Πρωτοχρονιά, αλλά και των Φώτων, του Λαζάρου, την 1η Μαρτίου (χελιδονίσματα) κ.λπ.

Τραγούδια της ξενιτιάς

Από την αρχαία εποχή η μετανάστευση αποτελεί κεντρικό φαινόμενο στη ζωή των Ελλήνων. Σ' όλες τις περιόδους της ιστορίας τους οι Έλληνες μετοικούν για οικονομικούς κυρίως λόγους. Τραγούδια της ξενιτιάς έχουμε απ' όλες σχεδόν τις περιοχές, αφού ολόκληρη η Ελλάδα βίωσε στο έπακρο το

φαινόμενο αυτό. Συνήθεις προορισμοί για τους ξενιτεμένους, κυρίως κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, είναι τα αστικά κέντρα της Ανατολικής Μεσογείου, των Βαλκανίων και της Κεντρικής Ευρώπης. Η μετανάστευση γινόταν από τη θάλασσα με καράβια και από τη στεριά με καραβάνια. Η δυσκολία των μετακινήσεων καθιστούσε την επιστροφή του ξενιτεμένου εντελώς απίθανη, έτσι οι συγγενείς που απέμεναν πίσω (μάννα, πατέρας, αδέρφια κ.ά.) τον θεωρούσαν ουσιαστικά πεθαμένο, ενώ ονόμαζαν τον ξενιτεμό “ζωντανό θάνατο”. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην Ήπειρο βάζανε στο τραπέζι ποτήρι για τον μετανάστη πάνω από το οποίο στην αρχή του γλεντιού έπαιζαν οργανικά μοιρολόγια.

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα από χώρα αναχώρησης έγινε χώρα υποδοχής μεταναστών. Έτσι μας δίνεται η ευκαιρία να γνωρίσουμε από κοντά τον αγώνα που δίνουν οι ξενιτεμένοι για να επιβιώσουν μακριά από την πατρίδα τους.

Πιρπιρούνα

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΘΡΑΚΗΣ

$\text{♩} = 170$ **A**

ρε ντο ντο ρε ρε ντο ντο ρε

Πι - ρι - ρού - να περ - πα - τεί του_ Θι - ό πα - ρα - κα - λεί

B

ντο ντο ρε ντο ντο ρε

του Θι - ό πα - ρα - κα - λεί: Βρέ - ξι Κύρ - γιε μια βρου - χή

μια βρουχή καλή βρουχή,
να βραχούν οι τσιούμπανοι,
τσιούμπανοι, γιαλάδαροι*,
μι τα πρόβατά τ'ς μαζί
κι μι τα γιαλάδια τους
κι μι τα βουβάλια τους.

Βρέξι, Κύργιε, δυο νιρά
να καρπίσουν τα σπαρτά,
νά 'χουμι τρανή σοδειά.
ν-Όσις τρύπις στο δυρμόν*,
τόσις θημουιές στ' αλών',
ν-όσα φύλλα στα κλαδιά,
τόσο βιός στ' αφεντικά.

Καλή σοδειά!
και καλό μπερεκέτ'*

Γιαλάδαροι: οι βοσκοί αγελάδων
Δυρμόνι: το κόσκινο για το σπάρι
Μπερεκέτι: αφθονία, τύχη, πλούτος

*

Το τραγούδι συνόδευε ένα πανελλήνιο και πανάρχαιο έθιμο για την περίοδο της αναβροχιάς. Το έθιμο σε διάφορες εκδοχές απαντάται και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας καθώς και σε άλλους λαούς. Η διαδικασία είχε ως εξής: στις αρχές του φθινοπώρου, αν δεν είχε βρέξει καθόλου, απελπισμένος ο κόσμος έφτιαχνε μια πιρπιρούνα. Έπαιρναν ένα ορφανό κοριτσάκι και το τύλιγαν ολόκληρο με φύλλα και κλαδιά ώσπου να γίνει καταπράσινο. Τό 'βγαζαν στο δρόμο πολλά κορίτσια μαζί και τραγουδώντας την πιρπιρούνα το γύριζαν από πόρτα σε πόρτα. Η νοικοκυρά κατάβρεχε συμβολικά το παιδί που κουνιόταν για να πέσει το νερό στη γη να το δει ο Θεός και να βρέξει κι αυτός. Τέλος φίλευε φαγώσιμα δηλαδή αυγά, τυρί, αλεύρι κ.ά.

Μεταβολή, Σύστημα

Π1, Ε3, Τ3, Π2, Τ2, Ε7, Π4, Π3

1) Βρείτε παρόμοια τραγούδια - δρώμενα για την επίκληση της βροχής σε άλλους πολιτισμούς π.χ. στους Ινδιάνους της Βόρειας Αμερικής, στους Αβορίγινες της Αυστραλίας, στους Κούρδους και αλλού.
2) Αναπαραστήστε το έθιμο της πιρπιρούνας ως δρώμενο στην τάξη.

Τραγούδια και σκοποί της Θράκης, Ελληνική παραδοσιακή μουσική 4, Αηδονίδης Χρόνης κ.ά., επιμέλεια: Διονυσόπουλος Νίκος, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 7 - 8, 1994

Σήμερα μάγοι έρχονται ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

$\text{♩} = 100$

A Σόλο

Σή - με - ρο - οι Μά - γοι έρ - χο - νται στη χώ - ρα του Η - ρώ - δη
 και ο Η - ρώ - δης τα - ρα - χθείς, έ - γι - νε θη - ρι - ώ - δης

A' Χορωδία

Σή - με - ρο - οι Μά - γοι έρ - χο - νται στη χώ - ρα του Η - ρώ - δη ρώ - δη
 και ο Η - ρώ - δης τα - ρα - χθείς, έ - γι - νε θη - ρι - ώ - δης **Da Capo**

Κράζει τους μάγους και ρωτά: “Μάγοι πού θε να πάτε;”
 “Εις Βηθλεέμ το σπήλαιον, την πόλιν την αγίαν
 που εκεί γεννάει το Χριστό η Δέσποινα Μαρία”.

Χριστουγεννιάτικα κάλαντα από την Κέρκυρα.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία, Πολιτισμός

Π1, Π2, Ε1, Ε7, Ε2, Ε4, Ε6, Δ1, Π4, Π3, Τ4, Π5

Η παραδοσιακή μουσική των Ιονίων νήσων έχει δεχθεί επιρροές από την Ιταλική μουσική. Ακούστε άριες από την Ιταλική όπερα και συζητήστε για τις ομοιότητες και διαφορές που παρατηρείτε.

Κάλαντα Δωδεκαήμερου, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Κωνσταντίνος Γιώργος - Ταμπούρης Πέτρος - Μητροπάνος Χρυσόστομος, Υπουργείο Πολιτισμού - Στέγη Καλών Τεχνών και Γραμμάτων, Αρχείο Ελληνικής Μουσικής, 001

Πάλιν ακούσεται ἄρχοντες

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ / ΑΣΤΥΠΑΛΑΙΑ

♩=120

Πά-λιν α - κού - σε - τ' ἄρ - χο - ντες πᾶ - λι, πᾶ - λι να σας ει - πῶ - μεν,
 ὁ - τι και αὐ - ρι - ὄν - ε - στίν α - νά, α - νά - γκη να χα - ρῶ - μεν

και να πανηγυρίσωμεν περι- περιτομήν Κυρίου,
 και εορτήν χαρμόσυνον Μεγα- Μεγάλου Βασιλείου.

Ανοιξατέ μας ἄρχοντες δια να μας δεχθείτε
 και τα ξενιτεμένα σας ευχόμεσθε να δείτε,
 γλυκιά φωνή να έχετε μέσα στον νέο χρόνο,
 να τον δεχθείτε σπίτι σας χωρίς καημό και πόνο.

Αν έχεις κόρη όμορφη, βάλε τη να κεράσει,
 να της φχιστούμε με καλό να ζήσει, να γεράσει.

*

Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα από την Αστυπάλαια των Δωδεκανήσων.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία, Πολιτισμός

Π1, Π2, Ε3, Ε6, Π3, Π4, Ε7, Τ4

- 1) Συγκρίνετε τα κάλαντα της Αστυπάλαιας με άλλα από διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας.
- 2) Παρατηρήστε και σχολιάστε τη γλώσσα του κειμένου.
- 3) Παρατηρήστε και σχολιάστε τις εναλλαγές ρυθμού και τη μελωδική κατάληξη της φράσης.
- 4) Κατασκευάστε αντίστοιχα ρυθμικά σχήματα και μελωδίες.

Ελληνικά κάλαντα, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, EMI, 056-70139, 1974

Ανοίξετε την πόρτα σας

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΡΗΤΗΣ

$\text{♩} = 114$

A1 ρε ντο ρε ρε ντο ρε **A2** σολ ρε φα ντο

A - νοί - ξε - τε την πόρ - τα - σας τα κά - λα - ντα να - πού - με
και βά - λε - τε και μια ρα - κή για να σας ευ - χη - θού - με

Ταχιά-ταχιά 'ν' αρχιμηνιά, πρώτη γιορτή του χρόνου,
αρχή που βγήκεν ο Χριστός, στη γης να περπατήξει,
και βγήκε και χαιρέτηξε ούλους τσι ζευγολάτες*
κι ο πρώτος που χαιρέτηξε ήταν Άγιος Βασίλης.

“Καλώς τα πας, Βασίλειε, καλό ζευγάρι* έχεις”.

“Καλά το λες, αφέντη μου, καλόν κι ευλογημένον.

Η χάρη σου το βλόγησε με το δεξί τζη χέρι,

με το δεξί, με το ζερβί*, με το μαλαματένιο*”.

Πες μας, να ζεις, Βασίλειε πόσα μουζούρια σπέρνεις;

“Σπέρνω σταράκι δώδεκα, κριθάρι δεκαπέντε,

ταγή και ρόβη δεκοκτώ κι από νωρίς στο σάβλο”.

“Φέρε καρύδια, κάστανα, πανιέρια μοσχοκάρυα
και φέρε και γλυκό κρασί να πιουν τα παλικάρια”.

Κι από τη μαύρη όρνιθα κανένα αυγουλάκι,
κι αν ειν' κι από τη γαλανή, ας είν' και ζευγαράκι.

Κι από το λαδοπίθαρο καμιά οκά* λαδάκι,

κι αν ειν' και περισσότερο, κρατούμε εμείς τ' ασκάκι*.

Τέσσερα-πέντε γράμματα που τα 'χ' η περιστέρα,

ανοίξετε την πόρτα σας να πούμε καλησπέρα.

Ασκάκι: μικρό ασκί, δηλαδή δερμάτινος σάκος για την αποθήκευση υγρών

Ζερβί: αριστερό

Ζευγάρι: τα δυο βόδια που χρησιμοποιούνται για το όργωμα

Ζευγολάτης: γεωργός

Μαλαματένιο: χρυσό

Μουζούρια: μονάδα μέτρησης εδάφους αντιστοιχεί σε δυο στρέμματα

Οκά: μονάδα μέτρησης βάρους, παλαιότερων εποχών

*

Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα από την Κρήτη.

Άτομο - Σύνολο, Πολιτισμός, Σύστημα

Π1, Π2, Π4, Π3, Ε3, Ε4, Ε6, Τ4

1) Συζητήστε τα εννοιολογικά στοιχεία που είναι χαρακτηριστικά της εποχής και του τόπου (ρακί, λάδι, ζευγολάτες κ.λπ.) καθώς και τις πληροφορίες που προκύπτουν για τις γεωργικές εργασίες.

2) Συγκρίνετε τα ελληνικά κάλαντα με κάλαντα από άλλα μέρη του κόσμου.

Ελληνικά κάλαντα, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, EMI, 056-70139, 1974

Σήμερα τα φώτα και οι φωτισμοί

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΙΚΑΡΙΑΣ / ΦΟΥΡΝΟΙ

$\text{♩} = 117$

A

Ισοκράτημα σε C (Ντρο)

Σή-με-ρα τα φώ-τα και οι φω-τι-σμοί
ε-ο-ρτή με-γά-λη και οι α-για-σμοί.
[3η, 4η επαναληψη μόνο τα όργανα]

A'

Κά-τω στον Ι-ορ-δά-νη τον πο-τα-μό κά-θε-τ'η κυ-ρά-μας η Πα-να-για

A''

με τα θυ-μια-τού-ρια στα δά-κτυ-λα Α-γιε μου Γιάν-νη και βα-πτι-στή
και τον Α-η-Γιάν-νη πα-ρα-κα-λεί βά-πτι-σε τον γιο-μου μο-νο-γε-νή.
Πώς θε να βα-πτί-σω Θε-ού παι-δί
αύ-ρι-ο θ'α-νέ-βω στους ου-ρα-νούς

A''

να κα-τα-πα-τή-σω τα εί-δω-λα "Και θε να κα-τέ-βω στον πο-τα-μό
να κα-τα-θυ-μιά-σω τους ου-ρα-νούς δι-α να βα-πτί-σω σε, το Χρι-στό"

A

Ου-ρα-νός ε-σχί-ση, Ιη-σούς Χρι-στός βα-πτί-ση.

*

Κάλαντα των Φώτων από τους Φούρνους της Ικαρίας.

Επικοινωνία, Μεταβολή, Πολιτισμός

Π1, Π2, Π3, Π4, Δ7, Δ3, Ε3, Ε6

1) Συγκρίνετε το τραγούδι αυτό με άλλα κάλαντα Φώτων.

2) Κατασκευάστε πάνω σε άλλα κείμενα απλές μελωδίες χρησιμοποιώντας μόνο τους φθόγγους που υπάρχουν στο τραγούδι.

Ελληνικά κάλαντα, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, EMI, 056-70139, 1974

Τούτες οι μέρες το 'χουνε ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΥΚΛΑΔΩΝ / ΝΑΞΟΣ

♩ = 200

D D D D D (G) G D A7 D A D D

A D D D G D A7 D A D D

Τού - τες οι μέ - ρες - τό 'χου - νε τού - τες οι εβ - δο - μά - δες
για να χο - ρεύ - ουν τα παι - διά να χαι - ρο - υί - οί μα - νά - δες

D D D D D G G D A7 D A Em **B**

Δώσ' - τε

D A D G D A D G D A

του χο - ρού να πά - ει, τού - τη η γης που την πα - τού - με ό - λοι μέ - σα θε να
γής θα μας ε - φά - ει, τού - τη η

D G A - Em G D G D D

1., 3. 2. 4.

μπού - με

Χορέψετε, χορέψετε, τα νιάτα να χαρείτε,
γιατί σε τούτο το ντουιιά δε θα τα ξαναβρείτε.
Τούτη η γης με τα χορτάρια τρώει νιες και παλικάρια.
Τούτη η γης με τα λουλούδια τρώει νιους και κοπελούδια.

Χορέψετε, χορέψετε, παπούτσια μη λυπάστε,
μα 'κείνα ξεκουράζονται τη νύχτα που κοιμάστε.
Βάρ'τε τη με το ποδάρι, τούτη η γης θα μας εφάει.
Τούτη η γης θα μας εφάει, βάρ'τε τη με το ποδάρι

Χαρείτε νιοί, χαρείτε νιές, χαρείτε παλικάρια,
κι εγώ του χάρου του 'βαλα σίδερα στα ποδάρια.
Δώστε του χορού να πάει, τούτη η γης θα μας εφάει.
Τούτ' η γης που την πατούμε, όλοι μέσα θε να μπούμε.

Πρόκειται για αποκριάτικο πηδηχτό χορό από τη Νάξο. Η αποκριά, από τα αρχαία χρόνια, αποτελεί για τον ελλαδικό χώρο κορυφαία γιορτή χαράς και ανανέωσης. Περιλαμβάνει όλες εκείνες τις συμβολικές πράξεις και τελετουργίες με τις οποίες γίνεται η μετάβαση από το “χειμώνα - θάνατο” στην “άνοιξη - ζωή”. Στο ποιητικό κείμενο του συγκεκριμένου τραγουδιού συνυπάρχουν με μοναδικό τρόπο η χαρά και ο διονυσιασμός του γλεντιού με το “ξόρκισμα” του θανάτου.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία, Πολιτισμός

Π1, Π2, Π3, Π4, Ε3, Τ1, Δ5, Τ4, Τ2, Ε4

Σε διάφορα μέρη της Ελλάδας υπάρχουν αποκριάτικα έθιμα που έχουν έντονο το στοιχείο του ήχου π.χ. οι “γέροι και κορέλες” της Σκύρου, οι “γιανίτσαροι και μπούλες” της Νάουσας κ.ά. Ερευνήστε και βρείτε στοιχεία για αυτά.

Τα αποκριάτικα, Τραγούδια στον κύκλο του χρόνου, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, Καλλιτεχνικός Σύλλογος Δημοτικής Μουσικής Δόμνα Σαμίου, 3, 1994

Καλόγηρος δουλειά δεν έχει ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΘΡΑΚΗΣ

♩=112

1. 3 A7 D 2. 4 A7 D A D

Fine Κα-

A D A7 D Em A7 D D A7 D

λό - γη - ρος δου - λειά δεν έχ' τά - μπουρτού - μπουρ - λε - λε - λε κα - λό - γη - ρος δου - λειά δεν έχ' του

Em A7 D A7 D D D A7 D 1. Em A7 D 2. Em A7 D

τά - μπουρκι του τού _ μπουρ και

B G G D 1. Em A7 D 2. Em A7 D

τι δου - λειά να κά - μεις (του) τά - μπουρτού - μπουρ λε λε τά - μπουρκι του τού _ μπουρ.

D.C al Fine

Ολημερίς πελέκαγε
αδράχια και ροκούλες
κι στου παζάρ' κατέβινα
να πάει να τις πουλήσει.

Τ' αδράχια πέντε πούλαγε
κι δέκα τις ροκούλες
κι με τα γρόσια* πο' τ'ιρνα
σικέρια* αγοράζει.

Γρόσι: το τούρκικο νόμισμα

Σικέρια: οι καραμέλες

*

Πρόκειται για σκωπτικό χορευτικό τραγούδι από τη Θράκη. Τραγουδιόταν τις απόκριες ή και τις Κυριακές το απόγευμα, όταν γινόταν χορός στις γειτονιές. Τα επαναλαμβανόμενα άνευ νοήματος “τάμπουρ, τούμπουρ” θα μπορούσαν να εκληφθούν ως ηχοποιητές λέξεις που μιμούνται τον ήχο που κάνουν τα νταουλόξυλα δηλαδή ο κόπανος και η βίτσα πάνω στο νταούλι.

Αλληλεπίδραση, Μεταβολή

Π1, Π2, Δ4, Ε3, Τ1, Δ2, Ε5, Ε6, Τ4, Π4, Π3

Αποδώστε ηχητικά με όργανα το λεκτικό σχήμα “τάμπουρ τούμπουρ λελελε...”. Φτιάξτε και άλλα ηχοποιητά γλωσσικά σχήματα που να ταιριάζουν στο τραγούδι.

Τραγούδια και σκοποί της Θράκης, Ελληνική παραδοσιακή μουσική 4, Αηδονίδης Χρόνης κ.ά., επιμέλεια: Διονυσόπουλος Νίκος, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 7 - 8, 1994

Ντιρλαντά

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΛΥΜΝΟΥ / ΣΦΟΥΓΓΑΡΑΔΙΚΟ

♩=118

Solo

Coro

A1 G

A2 (D) Am

A3 G

A4 Em

A5 G

Ω ντι-ρλα-ντα ντιρ - λα-ντα-ντά ντα ντα ντιρ - λα-ντα-ντά Ω ντιρ-λα-νταντιρ-
 λα-ντα-ντά ντα ντα ντιρ - λα-ντα-ντά ω ντιρ-λα-ντα και τέ - ζα μια ντα νταντιρ
 λα-ντα-ντά βρε για την τούρ-κα τη ρω-μιά ντα ντα ντιρ - λα-ντα-ντά ω ντιρ-λα-ντα ντιρ-
 λα - ντα-ντά ντα ντα ντιρ - λα-ντα-ντά ω ντιρ-λα-ντα κου - νέ - λα μου ντα ντα ντιρ-
 λα - ντα - ντά Ω ντιρ - λα - ντά ντιρ - λα - ντα - ντά ντα ντα ντιρ - λα - ντα - ντά Βρε

[A1] βρε, και κουνελομάνα μου,
 [A2] Ω! ντιρλαντά, ντιρλανταντά,
 [A1] βρε, η κουνέλα και η βιόλα
 [A1] βρε, φάγαν τα ψωμιά μας όλα.
 [A3] Ω! ντιρλαντά, ντιρλανταντά
 [A4] Ω! ντιρλαντά, ντιρλανταντά
 [A5] βρε, του παπά μας το γαδούρι

[A1] βρε, έβγαλε κακό στη μούρη,
 [A2] ω, ντιρλαντά, ντιρλανταντά
 [A1] βρε, και τα δόντια του περόνια*,
 [A1] βρε, δεν τα τρώει τα μακαρόνια
 [A3] Ω! ντιρλαντά, ντιρλανταντά,
 [A4] βρε, δεν την τρώει τη μυζήθρα
 [A4] βρε, που την έχει μες την τρύπα,
 [A5] Ω! ντιρλαντά, ντιρλανταντά

[A1] βρε, κι είναι σαν να πάω μπροστά,
 [A2] να βρω τον κόμπο, το κομπάλι*
 [A1] Ω! ντιρλαντά, ντιρλανταντά
 [A3] βρήκα τον Κίτσο το Γιωργάλη
 [A4] Ω! ντιρλαντά, ντιρλανταντά
 [A5] Ω! ντιρλαντά, ντιρλανταντά

[A1] αφότου βγήκε ο ντιρλαντάς,
 [A1] βρε, μες τις ρίζες της συκιάς
 [A2] Ω, ντιρλαντά, ντιρλανταντά,
 [A1] όλοι μαζί τον ντιρλαντά
 [A3] Ω! ντιρλαντά, ντιρλανταντά,
 [A4] είμαστε όλοι λεβεντιά
 [A5] Ω! ντα, ντα, ντα, ντιρλανταντά,

[A1] ντιρλανταντά, ντιρλανταντά...

Περώνια: καρφιά, καρφίτσες

Κομπάλι: πρόκειται για παρατσούκλι κάποιου ναυτικού

Τραγούδι της δουλειάς από την Κάλυμνο των Δωδεκανήσων. Ανήκει σ' ένα είδος ρυθμικών, εργατικών τραγουδιών που υποστήριζαν χειρωνακτικές εργασίες. Βοηθούσαν το σώμα να μπει σε ένα ρυθμό, ενώ παράλληλα ψυχαγωγούσαν. Το Ντιρλαντά τραγουδιόταν στα σφουγγαράδικα καϊκια την ώρα της δουλειάς, αλλά φαίνεται πως έδινε ρυθμό και στο τράβηγμα των κουπιών.

Οι σφουγγαράδες αναχωρούσαν κατά το τέλος Μαρτίου συνήθως για τις ακτές της Βόρειας Αφρικής. Το ταξίδι τους διαρκούσε από έξι έως επτά μήνες. Ζούσαν μέσα στο σκάφος βουτώντας όλη τη μέρα σε τριάντα, σαράντα ακόμα και σε πενήντα μέτρα βάθος για το ψάρεμα των σφουγγαριών. Η εργασία τους ήταν εξαιρετικά επικίνδυνη. Κινδύνευαν είτε από την ασθένεια των δυτών, είτε να φαγωθούν από σκυλόψαρο, γεγονός αρκετά συνηθισμένο.

Το Ντιρλαντά είναι “τσιμάρισμα”, δηλαδή τραγουδά ένας ενώ οι υπόλοιποι επαναλαμβάνουν μια συγκεκριμένη φράση, στην προκειμένη περίπτωση το “ω ντιρλαντά ντιρλαντα ντα”. Η μελωδία φαίνεται να σχετίζεται με ανάλογες της Βόρειας Αφρικής με την οποία οι Καλύμνιοι είχαν σχέσεις λόγω της σφουγγαράδικης δραστηριότητας του νησιού.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία

Τ1, Π4, Π3, Δ5, Π2, Ε3, Ε6, Ε1, Δ6, Δ4

1) Συζητήστε και ερευνήστε σχετικά με τους Καλύμνιους σφουγγαράδες.

2) Αυτοσχεδιάστε δικά σας λόγια και ταιριάξτε τα στη μελωδία του συγκεκριμένου τραγουδιού.

3) Συγκρίνετε το τραγούδι με τραγούδια από την Ελλάδα και από άλλες χώρες π.χ. της Αμερικής ή της Αφρικής που χρησιμοποιούν κι αυτά το σχήμα των ερωταποκρίσεων.

Τραγούδια και σκοποί από διάφορες περιοχές της Ελλάδας / Νο2, Σαμίου Δόμνα κ.ά., επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, Polygram, 532851 - 2, 1996

Πότε θα κάνει ξαστεριά

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΡΗΤΗΣ

♩=100

Πό - τες θα
πά - ρω

κα, πό - τες θα κά - νει ξα - στε - ριά_ εχ πό - τες θα Φλε -
το, να πά - ρω το_ ντου - φέ - κι μου εχ την ό - μορ - φη -

Gm(C) C F C F B^b B^b F C
- βα - ρί - σει πό - τες θα_ Φλε - βα - ρί - σει να πά - ρω
πα - τρό - να την ό - μορ - φη πα - τρό - να_ να κα - τε

F C F C F C F Fine
το_ να πά - ρω_ το_ ντου - φέ - κι μου
βώ_ να κα - τε - βώ_ στον_ Ο - μα - λό

C F F C F
Να..

Να κατεβώ στον Ομαλό*,
ε, στη στράτα των Μουσούρω*
να κάμω μάνες δίχως γιους.

Να κάμω μάνες δίχως γιους,
ε, γυναίκες δίχως άντρες
πότε θα κάμει ξεστεριά.

Μουσούρω: πρόκειται για το Δήμο Μουσούρων, χωριό κοντά στον Ομαλό

Ομαλός: το οροπέδιο του Ομαλού, στο νομό Χανίων

Πατρόνα: τύπος ντουφεκιού

**

Πρόκειται για παραδοσιακό τραγούδι από την Κρήτη. Ανήκει στην κατηγορία των ριζιτικών. Τα ριζιτικά είναι τραγούδια της τάβλας, λέγονται δηλαδή γύρω από το τραπέζι. Τραγουδιούνται αποκλειστικά από άντρες, χωρίς τη συνοδεία μουσικού οργάνου. Αρκετά ριζιτικά με έντονο το ακριτικό στοιχείο είναι εξαιρετικά παλιά και προέρχονται από τους Βυζαντινούς χρόνους. Ορισμένα ανάγονται στην εποχή της Ενετοκρατίας, άλλα στην περίοδο της Τουρκοκρατίας, αλλά υπάρχουν και αρκετά νεότερα που αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα ακόμα και του 20ου αιώνα όπως η Γερμανική κατοχή.

Μεταβολή, Σύστημα, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

Π2, Π1, Ε3, Π4, Π3, Ε4, Ε6, Ε7

1) Το τραγούδι ξεκινά με ένα διάστημα 4ης προς τα πάνω. Βρείτε και άλλα τραγούδια που να ξεκινούν έτσι.

2) Ερευνήστε ποια όργανα χαρακτηρίζουν την κρητική παραδοσιακή μουσική και το ρόλο που παίζει το καθένα (μελωδία, συνοδεία κ.λπ.).

Τραγούδια και σκοποί από διάφορες περιοχές της Ελλάδας / Νο3, Σαμίου Δόμνα κ.ά., επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, Polygram, 532852 - 2, 1996

Ως πότε παλικάρια ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ

♩=62 C F C F B \flat C 7 F F

Gm C F C C 7 F F

A F C F B \flat C F F

Ως
πό - τε πα - λι - κά - ρια να ζώ - μεν στα - στε - νά, μο -

Gm C F C C 7 F

-νά - χοι σά - λιο - ντά - ρια, στες ρά - χες, στα βου - νά; Σπη -

B F F Gm C C F F

λιές να κα - τοι - κού - μεν, να βλέ - πω - μεν κλα - διά, να
λιο 'ναι μί - σς ώ - ρας, ε - λεύ - θε - ρη ζω - ή, πα -

Gm C F C C 7 F F

φεύ - γω - μ' απ' τον κό - σμο για την πι - κρή σκλα - βιά,
ρά σα - ρά - ντα χρό - νων σκλα - βιά και φυ - λα - κή.

Τι σ' ωφελεί αν ζήσεις και είσαι στη σκλαβιά,
στοχάσου πως σε ψένουν καθ' ώραν στη φωτιά.
Βεζίρης*, δραγουμάνος*, αφέντης κι αν σταθείς,
ο τύραννος αδίκως σε κάμει να χαθείς.

Κάλλιο 'ναι μίας ώρας...

Σουλιώτες και Μανιάτες, λιοντάρια ξακουστά,
ως πότε στες σπηλιές σας κοιμάστε σφαλιστά;
Μαυροβουνιού καπλάνια* κι Ολύμπου σταυραετοί
κι Αγράφων τα ξεφτέρια γενείτε μια ψυχή.

Κάλλιο 'ναι μιας ώρας...

Βεζίρης: ανώτατος λειτουργός της παλαιάς Οθωμανικής αυτοκρατορίας

Δραγουμάνος: ανώτατος υπάλληλος της παλαιάς Οθωμανικής αυτοκρατορίας που γνώριζε γλώσσες, ο διερμηνέας

Καπλάνι (τουρκ. Kaplan): τίγρης, μπφ. γενναίος, αήπητος

**

Πρόκειται για το γνωστότερο επαναστατικό ποίημα του Ρήγα Φεραίου. Αποτέλεσε σημαντικό “όχημα” διάδοσης των ιδεών του τόσο στην Ευρώπη όσο και στον ελλαδικό χώρο. Ο ίδιος ο Ρήγας, με κάθε ευκαιρία, όταν βρισκόταν ανάμεσα σε ομοϊδεάτες του, εξέθετε με θέρμη τις ιδέες του και τραγουδούσε μαζί τους το “Θούριο” και άλλα επαναστατικά τραγούδια, εμπυχνώνοντας και οδηγώντας τους με τον τρόπο αυτό προς το ξέσπασμα της επανάστασης.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία, Μεταβολή

Π2, Π1, Ε6, Δ1, Ε7, Π4

Συζητήστε για την εποχή που γράφτηκε το ποίημα και το σκοπό που εξυπηρετούσε.

Εθνικά ιστορικά τραγούδια, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Καρράς Σίμων, Σύλλογος προς διάδο-
σιν της Εθνικής Μουσικής, 131, 1994

Εδώ διαβαίνει ο Λάζαρος

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΕΠΤΑΝΗΣΩΝ / ΛΕΥΚΑΔΑ

$\text{♩} = 80$

A ρε ρε ντο ρε **B** ντο ντο ντο ντο ρε

Ε - δώ δια - βαί - νει ο Λά - ζα - ρος με δώ - δε - κα Α - πτο - στό - λους
και πά - λι ξα - να - γύ - ρι - σε με δε - κα - τρεις Αγ - γέ - λους

Ότε περάσει και διαβεί πηγάδια θεμελιώνει
πηγάδια, πετροπήγαδα κι αυλές μαρμαρωμένες.
Τα κεραμίδια χάλκινα κι οι ρέλες* ατσαλένιες

Ότε περάσει και διαβεί πηγάδια θεμελιώνει
πηγάδια, πετροπήγαδα κι αυλές μαρμαρωμένες.
Τα κεραμίδια χάλκινα κι οι ρέλες* ατσαλένιες
και τα πορτοπαράθυρα σφιχτά μανταλωμένα
και τα βαρέλια αραδαριά* και τα σκαριά ατσαλένια.

Τώρα είπαμε και του σπιτιού, ας πούμε και τ' αφέντη:
"Αφέντη μου πεντάφεντε, πέντε φορές αφέντη,
πέντε φορές αφέντεψες κι ακόμη αφέντης είσαι.
Αφέντη καβαλίκεψε σ' ασέλιγο* μουλάρι
που 'χει ένα αστέρι στην κορφή κι αστέρι
στα καπούλια
κι ανάμεσα απ' τα φρύδια του ο ήλιος βασιλεύει".

Τώρα είπαμε τ' αφέντη μας, ας πούμε και στη
κυράς μας:

"Κυρά χρυσή, κυρά αργυρή, κυρά μαλαματένια*,
κυρά μου τα παιδάκια σου τα μωχοαναθραμμένα
για λούζε τα, χτένιζε τα και στο σχολειό στέλνε τα,
να τα βαρεί ο δάσκαλος με μια χρυσή βεργούλα,
να τα βαρεί η δασκάλισσα, με δυο κλωνάρια μόσχο.
Δως μας κυρά τα δεκαοκτώ να πάμε και παρέκει,
να μη μας φάει ο σκύλος σας κι έχουμε κι άλλο
ντέρτι".

Σ' αυτό το σπίτι το ψηλό πέτρα να μη ραγίσει
κι ο νοικοκύρης του σπιτιού χίλια χρόνια να ζήσει,
να ζήσει χρόνους εκατό και να τους διαπεράσει
κι από τους εκατό κι εκεί να ασπρίσει, να γεράσει,
να ασπρίσει σαν το πρόβατο, σαν τ' άγριο
περιστέρι,
να περπατεί, να χαίρεται χειμώνα καλοκαίρι.
Χρόνια Πολλά!

Αραδαριά: στη σειρά

Ασέλιγο: χωρίς σέλα, ξεσέλιτο

Μαλαματένια: χρυσή

Ρέλα: το λούκι που βρίσκεται κάτω από τα κεραμίδια και συλλέγει τα νερά της βροχής

*

Κάλαντα του Λαζάρου από τη Λευκάδα των Επτανήσων.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία, Πολιτισμός, Σύστημα

Π1, Π2, Π3, Π4, Δ3, Ε3, Ε6, Τ4, Δ5

1) Κατασκευάστε μια άλλη μελωδία πάνω στο ρυθμικό σχήμα του τραγουδιού.

2) Ερευνήστε για κάλαντα του Λαζάρου και από άλλες περιοχές της Ελλάδας.

Ελληνικά κάλαντα, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, EMI, 056-70139, 1974

Τ1, Π2, Π1, Τ4, Ε3, Ε6

Στο τραγούδι αυτό συνυπάρχουν οι ρυθμοί των 7/8 και των 4/4. Κάντε κάτι ανάλογο συνδυάζοντας δυο άλλους ρυθμούς π.χ. τα 2/4 με τα 9/8. Προσπαθήστε να δημιουργήσετε ένα καινούριο τραγούδι, βάζοντας λόγια και μελωδία δικής σας έμπνευσης στους ρυθμούς σας.

Η Περπερούνα και άλλα τραγούδια του λαού μας για παιδιά, Σαμίου Δόμνα κ.ά., επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, Lyra, 88505, 1998

Φέτο το καλοκαιράκι ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΛΕΣΒΟΥ

$\text{♩} = 135$

Em Em B Em Em Em B Em Fine

A Em Em B Em B B Em B B Em

Φέ-το το κα - λό - και-ρά-κι, φέ-το το κα - λό - και - ρά-κι

B Em Em B Em Em Em B Em

ά-ντε,φέ-το το κα - λο-και - ρά - κι κυ-νη - γού-σα 'να που - λά - κι.

Em Em B Em Em Em B Em Da Capo

Κυνηγούσα, λαχταρούσα να το πιάσω δεν μπορούσα
άντε, κι έσπασα τα ξόβεργά μου κι ήρθε το πουλί
κοντά μου.

Από την πολλή χαρά μου ήθελα για να πετάξω
άντε, ήθελα για να πετάξω και στους ουρανούς να
φτάσω.

Και στους ουρανούς να φτάσω, άγγελο να κατεβάσω
άντε, άγγελο να κατεβάσω και τη θάλασσα να
αδειάσω.

Και τη θάλασσα να αδειάσω, να την κάνω περιβόλι
άντε, να φυτέψω λεμονίτσες, όμορφες τριανταφυλ-
λίτσες.

Τη Δευτέρα τις φυτεύω και την Τρίτη τις κλαδεύω
άντε, την Τετάρτη βγάζουν φύλλα και την Πέμπτη
κάνουν μήλα.

Την Παρασκευή το βράδυ ήρθε κλέφτης να τα πάρει
άντε, κλέφτη μου μη κλέφτεις μήλα, μη κορφολο-
γάς τα φύλλα.

Τα 'χει αφέντης μετρημένα, πέντε-πέντε κι ένα-ένα
άντε, πέντε-πέντε κι ένα-ένα στο τεφτέρι του
γραμμένα.

Πρόκειται για τραγούδι της αγάπης από τη Λέσβο. Τα λόγια του τραγουδιού δεν εκφράζουν τίποτα
ευθές. Αντίθετα, είναι γεμάτα ερωτικούς συμβολισμούς μητρικούς για το “κυνήγι” της αγάπης· τέ-
τοιος είναι το πουλάκι που συμβολίζει την αγαπημένη, αντικείμενο του πόθου του παλικαριού που
εδώ έχει το ρόλο του “αφηγητή”.

Ομοιότητα - Διαφορά, Σύστημα, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

Π1, Π3, Π4, Π2, Τ1

Συζητήστε πιθανές ομοιότητες του τραγουδιού με τα ρεμπέτικα τραγούδια.

Κανελόριζα, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, Καλλιτεχνικός Σύλλογος Δημοτικής
Μουσικής Δόμνα Σαμίου, 4, 1995

Κανελόριζα

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

♩=108

1. ρε μι
2. ρε μι

Κά - τω

στο για-λό, κά-τωσο πε - ρι - για - λι
α - γα-πώ ξαν-θή και μασυ - ρο - μά - τα

μι/σολ ρε ρε μι μι/σολ ρε ρε μι

κό - ρην α, κό-ρην α - γα-πώ, κό - ρην α, κό-ρην α - γα-πώ
δῶ - δε-κα, δῶ-δε - κα χρο νῶ, δῶ - δε-κα, δῶ-δε - κα χρο-νῶ.

μι ρε ρε μι μι ρε ρε ρε μι

Κό - ρην...

Δώδεκα χρονῶ, π' ο ἥλιος δεν την εἶδε
παρά η μα - παρά η μάνα της.
Παρά η μάνα της κανέλα τη φωνάζει
κανελό - κανελόριζα.

Κανελόριζα και ἄνθη της κανέλας
φούντα της- φούντα της μηλιάς.
Φούντα της μηλιάς, τα μήλα φορτωμένη
τ' ἄκουσα - τ' ἄκουσα κι εγῶ.

Τ' ἄκουσα κι εγῶ, πάω να κόψω μήλα,
μήλα δε - μήλα δεν ἤρα.
Μήλα δεν ἤρα, μον' τον καημό που πήρα,
πέφτω σ' α - πέφτω σ' αρρωσιά.

Πέφτω σ' αρρωσιά, σε κίνδυνο μεγάλο,
φέρτε το - φέρτε το γιατρό.

**

Πρόκειται για ερωτικό τραγούδι των Ελλήνων της Μικράς Ασίας. Τα παράλια της Μικράς Ασίας και ιδιαίτερα η Σμύρνη γνώρισαν σημαντική μουσική ανάπτυξη η οποία ανακόπηκε το 1922 εξαιτίας της Μικρασιατικής καταστροφής. Εκτός από τη Μικρά Ασία, τραγουδιέται σχεδόν ὅμοια και στη Θράκη, ενώ μια ἄλλη εκδοχή του συναντάμε στην Κρήτη.

Επικοινωνία, Διάσταση (Χῶρος - Χρόνος)

Π3, Ε3, Ε6, Ε1

- 1) Παρατηρήστε την εναλλαγή του μέτρου από τα 7/8 στα 9/8. Δείτε πως ακολουθεί το ρυθμό του λόγου.
- 2) Αποδώστε κινητικά το τραγούδι λαμβάνοντας υπ' ὄψιν την εναλλαγή των 7/8 και 9/8.

Κανελόριζα, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, Καλλιτεχνικός Σύλλογος Δημοτικής Μουσικής Δόμνα Σαμίου, 4, 1995

Πουκάτω στην τριανταφυλλιάν

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΥΠΡΟΥ

♩=58

Μπαί - νει τζαι βκαίν - νει τζαι γεν - νά πα - σαλ - λο - ἴ - τι - κα αβ - κά

επταν. Χορωδία

Τζαι λάμνει τα φτερούδικα της
τζαι τα γαλατερούδικα της
τζαι πέφτουν τα τριαντάφυλλα
τζαι τ' άσπρα εξηνάφυλλα.

Τζι' οι λυερές τα πιάννουσιν
στον κόρφον τους τα βάλλουσιν
τζι ανούουσιν περπατησιάν
τζαι παίρνουν τα στην νεκ-
κλησιάν.

Πρώτα ραντίζουν τους Αγιούς
τζι' ύστερα τους πνευματικούς
τζι' ύστερα νύφηνη τζαι γαμπρόν
τζαι πεθθεράν τζαι πεθθερόν.

**

Πρόκειται για πολύ παλιό τραγούδι του γάμου από την Κύπρο. Τα λόγια του μιλούν για την πέρδικα, σύμβολο γονιμότητας, μητρικής αγάπης και καλής τύχης. Σύμφωνα με τη λαϊκή φαντασία η πέρδικα, τινάζοντας τα φτερά της, σκορπίζει τα ροδοπέταλα που στη συνέχεια οι κοπέλες μαζεύουν για να κάνουν το απόσταγμα για το έθιμο του ραντίσματος.

Η διαδικασία του εθίμου που περιγράφεται ακριβέστατα στο ποιητικό κείμενο του τραγουδιού, γινόταν ως εξής: Το νέο ζευγάρι ραντίζονταν όταν έμπαινε στην εκκλησία. Κατά τη διάρκεια του μυστηρίου, κάποια στιγμή, ραίνονταν κατά σειρά οι εικόνες, οι παπάδες, η νύφη και ο γαμπρός και τέλος οι συμπαέθροι. Οι νεόνυμφοι ραντίζονταν για τελευταία φορά βγαίνοντας από το ναό.

Το τραγούδι συναντάται σε διάφορες παραλλαγές, σε αρκετές περιοχές του ελλαδικού χώρου όπως στη Ρόδο, στη Μακεδονία και αλλού.

Επικοινωνία, Πολιτισμός

Π2, Π3, Π4, Ε7, Τ4

1) Βρείτε και άλλες εκδοχές του τραγουδιού και ακούστε τες στην τάξη.

2) Βρείτε και παρουσιάστε στους συμμαθητές σας παραδοσιακά τραγούδια του γάμου από τον τόπο σας.

Τα Παραλιμνίτικα 2, Δημοτικά τραγούδια της Κύπρου, Κυριακού Πελαγία - Μουσικό σχήμα Μεσόγειος, Δήμος Παραλιμνίου, 97820, 1997

Σού 'πα μάνα

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

♩ = 114

Α

ντο ρε ντο ρε ντο φα ντο ρε

Σού 'πα μά - να, κα - λέ μά - να, σου 'πα μά - να πά - ντρε - ψέ - με,

Β

φα ντο σολ ρε ντο σολ ντο ρε

σου 'πα μά - να πά - ντρε - ψέ - με σπι - το νοι - κο - κύ - ρε - ψέ - με.

Γέρον άντρα, καλέ μάνα, γέρον άντρα μη μου δώσεις,
γέρον άντρα μη μου δώσεις γιατί θα το μετανιώσεις.

Γιατί ο γέρος, καλέ μάνα, γιατί ο γέρος τα 'ξετάζει,
γιατί ο γέρος τα 'ξετάζει, στο φιλό τα λογαριάζει.

**

Πρόκειται για ερωτικό τραγούδι από την Πελοπόννησο με πανελλήνια διάδοση. Εντάσσεται στη θεματική “των αταίριαστων ζευγαριών”. Έχει κανονιστικό χαρακτήρα υπό την έννοια της εφαρμογής του κανόνα που στην προκειμένη περίπτωση είναι η κοινωνική αποκατάσταση μέσω του γάμου. Παραπέμπει έμμεσα στα ήθη του παλιού καιρού, όταν η “τύχη” κάθε νέας ήταν αρμοδιότητα των γονέων ή των συγγενών. Εκείνοι αποφάσιζαν ποιον θα παντρευτεί, συχνά υπηρετώντας με τον τρόπο αυτό σκοπιμότητες και επιλογές που δεν συνέπιπταν κατ' ανάγκη με τις δικές της.

Επικοινωνία, Μεταβολή

Ε3, Π3, Π4, Τ1, Ε7, Ε4, Π2

1) Παρατηρήστε και παίξτε τις εναλλαγές της ρυθμικής αγωγής μεταξύ του Α και του Β.

2) Παρατηρήστε τη μελωδική ακολουθία στην αρχή του Β “σου 'πα μάνα, πάντρεψέ με” και βρείτε παραδείγματα από άλλα είδη μουσικής π.χ. εποχής Μπαρόκ ή Κλασικής, που χρησιμοποιούν παρόμοια τεχνική για την κατασκευή μελωδίας.

3) Χορέψτε τον τσακώνικο χορό που συνοδεύει το τραγούδι. Παρατηρήστε το “κουσό” ως φιγούρα του χορού και δείτε πως αυτό εντάσσεται μέσα στο μέτρο των 5/8.

Τραγούδια και σκοποί απ' όλη την Ελλάδα, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, Polygram, 526920-2, 1995

Απάνω στην τριανταφυλλιά

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ / ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

$\text{♩} = 65$

Α - πά - νω στη - μαύ - ρα - μου - μά - τια,
Χτί - ζειν η πέ - μαύ - ρα - μου - μά - τια,
Και σιέ - ται η, μαύ - ρα - μου - μά - τια,

α - πά - νω - στην - τρια - ντα - φυλ - λιά χτί - ζειν η πέρ - δι - κα φω - λιά
κηί - ζειν η πέρ - δι - κα - φω - λιά συ - μπαι - νο - βγαί - νουν τα - που - λιά
και σιέ - ται η - τρι - ντα - φυλ - λιά μέ - σα στης νύ - φης την - πο - διά

1.
2.

και πέ - φτουντα τρια - ντά - φυλ - λα μέ - σα στης νύ - φης την πο - διά

Συμπαινοβγαίνω: παινοβγαίνω μαζί με άλλους

Πρόκειται για τραγούδι της αγάπης από τη Χαλκιδική της Μακεδονίας. Τα λόγια του αναφέρονται στην αγάπη και τον έρωτα με συμβολισμούς δανεισμένους από τα φυτά και τα ζώα. Η πέρδικα και τα πουλιά της συμβολίζουν τη γονιμότητα ενώ η τριανταφυλλιά την ομορφιά και τη χαρά. Όλα αυτά πέφτοντας “στης νύφης την ποδιά” μεταφέρουν στη νεαρή κοπέλα τη γονιμότητα, τη χαρά, την ευτυχία. Χορεύεται ως συρτός χορός με σταυρωτά τα χέρια, γνωστός με το όνομα «τρανταφ’λιά». Σε διάφορες εκδοχές απαντάται και σε άλλα μέρη της Ελλάδας.

Ομοιότητα - Διαφορά, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

Τ1, Π2, Ε3, Π4

1) Συγκρίνετε το τραγούδι με την κυπριακή εκδοχή του, “Πουκάτω στην τριανταφυλλιά”, που περιέχεται στο Ανθολόγιο. Βρείτε τα κοινά και τα διαφορετικά.

2) Ερευνήστε την παραδοσιακή μουσική της Μακεδονίας, δίνοντας έμφαση στα όργανα που την χαρακτηρίζουν.

Τραγούδια και σκοποί της Μακεδονίας, Ελληνική παραδοσιακή μουσική 3, Καραθανάση Ξανθίππη, επιμέλεια: Διονυσόπουλος Νίκος, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 4-5, 1992

Σε καινούρια βάρκα μπήκα

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑΣ

$\text{♩} = 188$

1., 3. | 2., 4.

A C G G F G C Επαν. χορωδία

Σε, μω - ρέ, σε, σε και - νού - ρια βάρ - κα μπή - κα

B C F C G C G C Επαν. χορωδία

Σε και - νού - ρια βάρ - κα μπή - κα βγή - κα
και στο Μι - χα - λί - ται

Βρίσκω ναύτες παλικάρια που ψαρεύανε για ψάρια.
 “Έχετε ψαράδες ψάρια, για να φαν τα παλικάρια;”
 “Έχουμε παστά και χλώρια και πεντ’ έξι οκάδες χώρια”.

**

Πρόκειται για τραγούδι από την Προποντίδα, χαρακτηριστικό του μουσικού ύφους της περιοχής. Τα παράλια της Προποντίδας, Θρακικά και Μικρασιατικά, ανέπτυξαν μουσική και χορό που προσιδιάζει περισσότερο στο νησιωτικό παρά στο στεριανό ύφος. Σπουδαία επιρροή στη μουσική ζωή του τόπου άσκησε επίσης η κοντινή Κωνσταντινούπολη, το μεγάλο αυτό αστικό κέντρο που επί σειρά αιώνων υπήρξε πνευματική εστία και πυρήνας γέννησης νέων ιδεών.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία

Τ1, Π3, Π4, Π5, Ε3, Ε6, Ε4

1) Συγκρίνετε το μουσικό ύφος του τραγουδιού με το μουσικό ιδίωμα των Κυκλάδων και των Δωδεκανήσων. Βρείτε ομοιότητες και διαφορές.

2) Αποδώστε κινητικά το τραγούδι, πιθανόν σχετίζοντας την κίνησή σας με τις κινήσεις που εκτελούν οι ψαράδες κατά τη διάρκεια της εργασίας τους.

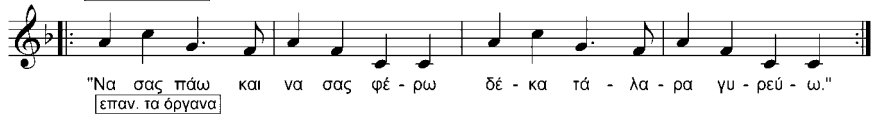
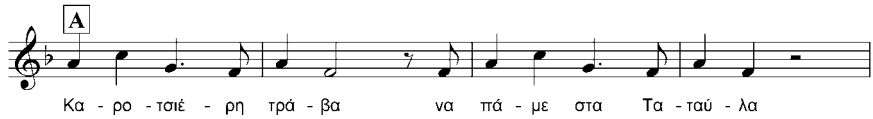

Τραγούδια Κωνσταντινουπόλεως και Προποντίδας, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Καρράς Σίμων, Σύλλογος προς διάδοση της Εθνικής Μουσικής, 118, 1978

Καροτσιέρης

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ

Καροτσιέρη, τράβα ίσια, να μας πας για τα Πατήσια.
Καροτσιέρη, τράβα ίσια, να μας πας για τα Πατήσια.
Ω, τράβα, καροτσέρη, γλήγορις να πάμε,
τράβα, τράβα, γλήγορις να πάμε!

Καροτσιέρη, να δυο λίρες για τις βόλτες που μας πήες.
Καροτσιέρη, να δυο λίρες για τις βόλτες που μας πήες.
Ω, τράβα, καροτσέρη, γλήγορις να πάμε,
τράβα, τράβα, γλήγορις να πάμε!

Πρόκειται για πολύ γνωστό τραγούδι που εμφανίζεται στα τέλη του 19ου αιώνα και που σε διάφορες μορφές και διασκευές φτάνει μέχρι τις μέρες μας. Βασίζεται σε μια παραδοσιακή μελωδία που εντοπίζεται στην Εγγύς Ανατολή και θεωρείται ταυτόχρονα εβραϊκή και αρμενική. Η πιο πιθανή προέλευση, λόγω του ρυθμού της, εντοπίζεται στην Κωνσταντινούπολη των παλαιότερων χρόνων. Από εκεί διαδόθηκε σε όλη την επικράτεια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και διεθνοποιήθηκε. Στα λόγια του τραγουδιού γίνεται αναφορά στα Ταταύλα που είναι συνοικία της Κωνσταντινούπολης. Ωστόσο, φαίνεται πως μέσα από τη διαδικασία του αυτοσχεδιασμού προστέθηκαν κατά καιρούς πολλά δίσπρα, δείγμα των οποίων είναι και αυτό στο οποίο γίνεται αναφορά στα Πατήσια, συνοικία της Αθήνας αυτή τη φορά.

Επικοινωνία, Μεταβολή, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

Π2, Ε3, Ε4, Ε6, Δ3, Τ2, Τ4

1) Στα λόγια του τραγουδιού αναφέρονται τα Ταταύλα που είναι γειτονιά της Κωνσταντινούπολης και τα Πατήσια που είναι γειτονιά της Αθήνας. Αυτοσχεδιάστε και άλλες στροφές στο τραγούδι που να αναφέρονται σε γειτονιές της πόλης σας.

2) Βρείτε και ακούστε το μουσικό θέμα του Καραγκιόζη αλλά και τραγούδια του κωνσταντινουπολίτη συνθέτη Παναγιώτη Τούντα π.χ. “Στου Λινάρδου την ταβέρνα” που περιέχεται στο Ανθολόγιο. Συζητήστε για το μουσικό τους ύφος και συγκρίνετέ τα με τον “Καροτσέρη”.

3) Προσπαθήστε να δημιουργήσετε δικές σας μελωδίες, στο μουσικό ύφος της Κωνσταντινούπολης.

Αντώνης Νταλγκάς II, Τραγουδιστές του ρεμπέτικου, Αρχείο Ελληνικής Δισκογραφίας, Νταλγκάς Αντώνης, επιμέλεια: Κουνάδης Παναγιώτης, Μίνος - EMI, 835565, 1996

Θάλασσ' απ' όλα τα νερά

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

♩ = 166

The musical score is written in G major, 4/4 time, with a tempo of 166. It consists of eight staves of music. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is accompanied by chords: A(7), A, A, A, A, A, A, A. The second staff continues the melody with chords: Am, D, A, D. The third staff has chords: A, D, D, D, D, A, D, and includes a 'Fine' marking. The fourth staff contains the lyrics: 'θά - λασ - σ'α - πό, θά - λασ - σ'α - π'ό - λα τα νε - ρά'. The fifth staff has a trill (tr) and the word 'θά'. The sixth staff has chords: B, Gm, D, A7, D, A7 and the lyrics: 'λασ - σ'α - π'ό - λα τα νε - ρά και τα πο - τά - μια πί - νεις κι α νέ - να δεν α - πό τα πα - λι - κά - ρια - μας κα -'. The seventh staff has chords: D, D, D, D, D, D, D, D and the lyrics: 'φή - νεις'. The eighth staff has chords: Γ, A, D, A, D and the lyrics: 'Έ - για μό - λα, έ - για λέ - σα, αχ, βρε θά - λασ - σα μπα - μπέ - σα αχ, βρε θά - λασ - σα μπα - μπέ - σα, έ - για μό - λα, έ - για λέ - σα'. A note at the end of the eighth staff indicates 'Παίζεται μόνο στην 1η και 3η στροφή.' (Plays only in the 1st and 3rd stanzas).

Ανάθεμά σε θάλασσα, τι σου χω καμωμένα
και μου κρατάς τ' αγόρι μου τόσο καιρό στα ξένα;
Θάλασσα βαρεί την άμμο, σ' αγαπώ μα τι να κάνω;

Θάλασσα που 'σαι αγνάντια μου, και ξέρεις τον καημό μου
φέρε μ' από την ξενιτιά τον αγαπητικό μου.
Θάλασσα, βαρεί το κύμα, σ' αγαπώ δεν είναι κρίμα;

Ω, θάλασσά μου ουρασιά, και κύμα μου γαλάζιο
φέρε μου την αγάπη μου να μην αναστενάζω.
Έγια μόλα, έγια λέσα, αχ βρε θάλασσα μπαμπέσα*.

Μπαμπέσα: ύπουλη

Χαρακτηριστικό τραγούδι της ξενιτιάς από τις Κυκλάδες.

Αλληλεπίδραση, Επικοινωνία, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

Δ3, Ε3, Τ1, Π3, Π2, Π4, Τ4

Παρατηρήστε ότι τα δύο πρώτα μέτρα του Β αποτελούν μελωδική ακολουθία. Συνεχίστε το σχήμα φτιάχνοντας και άλλα μέτρα. Βρείτε κι άλλες μελωδίες που να είναι φτιαγμένες μ' αυτή την τεχνική.

Τραγούδια της ξενιτιάς, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα - Λιάβας Λάμπρος, Καλλιτεχνικός Σύλλογος Δημοτικής Μουσικής Δόμνα Σαμίου, 91154-5, 1989

Γιάννη μου το μαντήλι σου

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΗΠΕΙΡΟΥ

♩=120

Παραδοσιακό Ηπείρου

Εναλλακτική εισαγωγή, χρησιμοποιείται στις επόμενες στροφές

A Em Em Em G(ρε) Em x3

Γιάν - νη μου το Γιάν-νη μου το, ά - ντε!
 Γιάν - νη μου το μα- ντή - λι σου, έ - λα!

Την τρίτη φορά επαναλαμβάνουν τα όργανα, και με το γύρισμα οδηγούν στο B

B G G D Em Em ρε μι

Da Capo

Τι τό'χεις λε-ρω - μέ - νο βρε Γιάν - νη Γιαν-νά-κη μου έ - λα.
 πι τό'χεις λε-ρω - μέ- νο βρε πα - λι - κα - ρά-κι μου.

Το λέρωσε η ξενιτιά, τα έρημα τα ξένα
 βρε μανούλα μου, κάψαν την καρδούλα μου.
 Πέντε ποτάμια το 'πλυναν κι έβαψαν και τα πέντε,
 βρε Γιάννο, Γιαννάκη μου, βρε παλικαράκι μου.
 Κι έβαψαν και τη θάλασσα με όλα τα καράβια,
 βρε Γιαννο - Γιαννάκη μου, βρε παλικαράκι μου.

*

Πρόκειται για πασίγνωστο τραγούδι της ξενιτιάς από την Ήπειρο. Τα λόγια του περιέχουν υπερβολές, χαρακτηριστικές του πόνου που προξενεί ο ξενιτεμός σ' αυτούς που φεύγουν αλλά και σ' αυτούς που μένουν πίσω.

Επικοινωνία, Μεταβολή, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

E7, E2, E3, Π3, Π4, E4, T1

1) Ακούστε παραδοσιακή μουσική και από άλλα μέρη του κόσμου π.χ. τη Σκωτία, την Ιρλανδία, την Ινδία που χρησιμοποιεί ισοκράτες.

2) Το τραγούδι είναι γραμμένο σε πεντατονική κλίμακα. Βρείτε την και αυτοσχεδιάστε μελωδίες πάνω σ' αυτήν.

Τραγούδια της ξενιτιάς, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα - Λιάβας Λάμπρος, Καλλιτεχνικός Σύλλογος Δημοτικής Μουσικής Δόμνα Σαμίου, 91154-5, 1989

Της Άρτας το γιοφύρι

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΣΚΙΑΘΟΥ

$\text{♩} = 68$ **A1**

Solo Σα - ρά - ντα πέ, σα - ρά - ντα πέ, σα - ρά - ντα πέ - ντε μά - στο - ροι Σα
Tutti ρά - ντα πέ, σα - ρά - ντα - πέ, σα - ρά - ντα πέ - ντε μά - στο - ροι

A2

κι ε ξή - ντα μα - θη - τά - δες έ - λα το που - λί μου - έ - λα
 κι ε - ξή - ντα μα - θη - τά - δες μο - σχο - κάρ - φια και κα - νέ - λα

Γιοφύριν εστεριώνανε στις Άρτας το ποτάμι.
 Ολημερίς εχτίζανε, το βράδυ γκρεμιζόταν.
 Πουλάκι πήγε κι έκατσε δεξιά από την καμάρα.
 Δεν κελαηδούσε σαν πουλί, ανθρώπινα μιλούσε:
 “Αν δε στοιχειώσετ’ άνθρωπο, γιοφύρι δε στεριώνει”.

**

Πρόκειται για μια από τις τραγουδισμένες εκδοχές της γνωστής παραλογής “του γεφυριού της Άρτας”. Παραλογές ονομάζονται τα αφηγηματικά, παραμυθιακά δημοτικά τραγούδια που περιλαμβάνουν στις διηγήσεις τους τις δραματικές κυρίως περιπέτειες της ανθρώπινης ζωής. Είναι ποιήματα αρκετά εκτεταμένα και ύψιστης καλλιτεχνικής αξίας. Το συγκεκριμένο τραγούδι η παράδοση το ταυτίζει μ’ ένα γεφύρι που υπάρχει ακόμα έξω από την πόλη της Άρτας. Μας αφηγείται τον μύθο του γεφυριού που όλη την μέρα το έχτιζαν αλλά το βράδυ γκρεμιζόταν. Μετά από υπερφυσική υπόδειξη, ο πρωτομάστορας “έχτισε” (εντοίχισε) την ίδια τη σύζυγό του και έτσι το γεφύρι στέριωσε. Το κείμενο του τραγουδιού είναι αλληγορικό· μιλά για τη δυσκολία της επιτυχίας ενός τεχνολογικού επιτεύγματος όπως το χτίσιμο ενός τόσο μεγάλου γεφυριού που μπορεί να απαιτήσει ακόμα και θυσίες ανθρώπινων ζώων για να ολοκληρωθεί. Σε διαφορετικές εκδοχές, το τραγούδι απαντάει σ’ όλα τα Βαλκάνια, σε κάθε τόπο όμως γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένο γεφύρι της περιοχής.

Αλληλεπίδραση, Άτομο-Σύνολο, Μεταβολή

Π2, Π4, Π3, Τ3, Τ4, Ε3, Ε4, Ε6, Δ1, Ε7

- 1) Ψάξτε και βρείτε και άλλες τραγουδισμένες παραλογές π.χ. του πρματευτή.
- 2) Ζωγραφίστε τις εικόνες που φαντάζεστε ακούγοντας το τραγούδι.
- 3) Φέρτε και παρουσιάστε στην τάξη φωτογραφίες γεφυριών αντίστοιχης εποχής και τεχνοτροπίας.

Η Περπερούνα και άλλα τραγούδια του λαού μας για παιδιά, Σαμίου Δόμνα κ.ά., επιμέλεια: Σαμίου Δόμνα, Lyra, 88505, 1998

Ας έμουν παλικάρι δώδεκα χρονών

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΟΝΤΟΥ

♩=210

Ας έ-μουν πα - λι - κά - ρι - δώ - δε - κα, δώ - δε - κα χρο - νών.

Ας εί - χα και τη - χά - ρη - έ - ξι ε - φτά, έ - ξι ε - φτά χρο - νών

Τα ποντιακά τραγούδια λόγω των μικροδιαστημάτων τους και του ιδιότυπου ρυθμού τους είναι πολύ δύσκολο να καταγραφούν σε ευρωπαϊκή σημειογραφία. Είναι απαραίτητο εδώ να χρησιμοποιηθεί η ηχογράφηση.

ας είχα την σαΐτα μ' κι αργυρόν τοξάρ',
 στον ουρανόν έβγαίνα τ' άστρα τόξευα,
 τους ήλ'ς και τους φεγγάρους, κι ολ'ς ετόξευα.
 Άμον* την Ηλ' τον κάστρον, κάστρεν κι είδαμε,
 χίλιοι - μίλιοι πιτσάροι* πολεμούν από*
 ουδέ πορούν* κι ανοίγ'νε, ουδέ αφήν' από.
 “Ντο* δί'τε με Ρωμάνες και Ρωμόπαιδα
 ντο δί'τε με Ρωμάνες κι αν ανοίγ' από;”
 “Δίγομε δυο άσπρα* κι έναν άλογον
 κι έναν κατ' φορεσίας κι αν ανοίγ'ς από”.

Άμον: σαν, όπως

Άσπρα: νομίσματα

Ατό: αυτό

Έναν κατ' φορεσίας: μια φορεσιά

Ντο: τι

Πιτσάροι: παραφθορά του γενίτσαροι

Πορούν: μπορούν

Μετάφραση:

Ας ήμουν παλικάρι δώδεκα χρονών, ας είχα και την καλή μου έξι - επτά χρονών κι ας είχα και την σαΐτα μου και ένα ασημένιο τόξο. Θά 'βγαίνα και θα τόξευα στον ουρανό τα άστρα, τους ήλιους και τα φεγγάρια. Σαν το κάστρο του Ήλιου, κάστρο δεν είδαμε. Χίλιοι μύριοι γενίτσαροι το πολιορκούν. Ούτε να το πάρουν μπορούν, ούτε και το αφήνουν. “Τι μου δίνετε Ρωμιοί και Ρωμιές, αν το ανοίζω;” “Σου δίνουμε δυο νομίσματα, ένα άλογο και μια φορεσιά”.

Πρόκειται για πολύ παλιό τραγούδι από την περιοχή του Πόντου. Χορεύεται στο ρυθμό του χορού “κοτσαγγέλ” και τα λόγια του είναι στην ποντιακή διάλεκτο. Το θέμα του προέρχεται από τον γνωστό θρύλο του κάστρου της Ωριάς που είναι εξαιρετικά διαδεδομένος στον Πόντο. Ο μύθος αναφέρει πως οι Τούρκοι που πολιορκούσαν το κάστρο ξεγέλασαν μια κόρη και τους άνοιξε. Εκείνη, όταν είδε το σφάλμα της, για να μην την πιάσουν γκρεμίστηκε από τα τείχη. Στην εκδοχή που παρατίθεται εδώ, το κάστρο αποκαλείται “του ήλιου”.

Αλληλεπίδραση, Άτομο - Σύνολο, Ομοιότητα - Διαφορά

Π2, Ε7, Ε3, Ε4, Ε6, Π4, Π3

1) Συζητήστε για τα κοινά σημεία και τις διαφορές της ποντιακής διαλέκτου και της ελληνικής γλώσσας.

2) Παρατηρήστε, από την ηχογράφιση τον τρόπο που εκτελείται το κομμάτι και προσπαθήστε να το αποδώσετε παρόμοια.

Αυθεντικά Μικρασιάτικα - Απάνθισμα από τη συλλογή της Μέλπως Μερλιέ, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Δραγούμης Μάρκος - Φαληρέας Γρηγόρης, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Αφοί Φαληρέα, 1401, 1980

Ρεμπέτικα και λαϊκά τραγούδια

Το ρεμπέτικο τραγούδι, είδος αστικού τραγουδιού, φαίνεται ότι γεννιέται στην αναπτυσσόμενη οικονομικά και πολιτιστικά Σμύρνη στα μέσα περίπου του 19ου αιώνα. Το μουσικό ύφος που διαμορφώνεται στην πόλη φέρει επιδράσεις από Δύση και Ανατολή, αφού συναντάμε από δυτικού τύπου μαντολινάτες έως και ανατολίτικου ύφους ορχήστρες με βιολιά, σαντούρια, ούτια, πολιτικές λύρες κ.ά. Τα τραγούδια που παράγονται από τα μέσα του 19ου αιώνα έως το 1922 διαδίδονται ταχύτατα οπουδήποτε υπάρχουν Έλληνες. Έτσι δημιουργούνται εστίες στην Κωνσταντινούπολη, στη Θεσσαλονίκη, στην Αλεξάνδρεια αλλά και μεταξύ των Ελλήνων μεταναστών της Αμερικής απ' όπου έχουμε και μια παρακαταθήκη μοναδικών ηχογραφήσεων ρεμπέτικων τραγουδιών από το 1900 και μετά. Εργαλείο διάδοσης, επίσης, αποτελεί η μετάκληση μουσικών από τη Σμύρνη και την Κωνσταντινούπολη στα αστικά κέντρα του τότε ελληνικού κράτους. Οι μουσικοί αυτοί εκτελούν τα τραγούδια τους σε μουσικά καφενεία, (τα λεγόμενα καφέ - αμάν) αλλά και σε μάντρες και εξέδρες ενθουσιάζοντας το κοινό. Τα λιμάνια, όπως είναι φυσικό, αποτελούν σταθμούς "μετεγκατάστασης" και ανάπτυξης του είδους: κυρίως αυτά της Ερμούπολης, του Πειραιά, της Καβάλας, του Ηρακλείου Κρήτης κ.ά. Με την άφιξη των Ελλήνων της Μικράς Ασίας μετά την καταστροφή της Σμύρνης το 1922, οι πρόσφυγες, σπουδαίοι μουσικοί και τραγουδιστές, είναι αυτοί που συνεργαζόμενοι με τους ντόπιους μουσικούς διαμορφώνουν πλέον οριστικά το ρεμπέτικο μουσικό ύφος.

Τις δεκαετίες 1950 - 1960 και λίγο αργότερα, αναπτύσσεται μια εξέλιξη του ρεμπέτικου: τα λαϊκά τραγούδια. Σ' αυτά διακρίνονται δυο τάσεις. Η μια με σαφείς επιρροές από το ελαφρό τραγούδι απευθύνεται στην οικονομικά μεσαία τάξη και στεγάζεται σε κοσμικές ταβέρνες και άλλους ανάλογους τόπους διασκέδασης της εποχής. Η δεύτερη επηρεάζεται από ανατολικές μουσικές όπως η Ινδική που καταφθάνει στην Ελλάδα μέσω του κινηματογράφου. Τραγούδια του είδους αυτού απευθύνονται σε λαϊκότερα κοινωνικά στρώματα και ακούγονται στις λαϊκές ταβέρνες,

Απ' το τέλος της δεκαετίας του 1970 και μετά τα ρεμπέτικα αναβιώνουν, γνωρίζουν ευρύτερη λαϊκή αποδοχή και γίνονται αντικείμενο μελέτης από κοινωνιολόγους, ιστορικούς και μουσικολόγους.

Ο θερμαστής

ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΠΑΤΗ

$\text{♩} = 95$

A1 **A2** **Fine**

Μη - χα - νι - κός στη μη - χα - νή και ναύ - της στο τι - μό - νι
κι ο θερ - μα - στής στο στό - κο - λο* με - ται φω - τίες μα - λώ - νει.

Da Capo

Αγάντα*, θερμαστάκι μου
και ρίγνε τις φτιαριές σου
μέσα στο καζανάκι σου
να φτιάξουν οι φωτιές σου.

Κάργα ρασκέτα* - οχ - και λοστό
τον Μπέη* να περάσω
και μες του Κάρντιφ*
τα νερά, εκεί να πα' ν' αράζω.

Μα η φωτιά είναι φωτιά,
μα η φωτιά είναι λάβρα,
κι η θάλασσα μου τα 'κανε
τα σωθικά μου μαύρα.

Αγάντα: λέγεται επάνω στη δουλειά και σημαίνει "κάνε κουράγιο"

Κάρντιφ: λιμάνι της Αγγλίας

Μπέης: ο Βισκαϊκός κόλπος

Ρασκέτα: η ξύστρα, όπου μαζί με τον λοστό και το φτυάρι ήταν τα εργαλεία των θερμαστών

Στόκολο: λέγεται το διαμέρισμα του βαποριού που βρίσκονται τα καζάνια και οι φούρνοι

Ρεμπέτικο τραγούδι που ηχογραφήθηκε το 1934 με τη φωνή του συνθέτη του. Αναφέρεται στο σκληρό επάγγελμα του θερμαστή στα ατμόπλοια. Η δουλειά του ήταν να τροφοδοτεί με καύσιμο τη φωτιά διατηρώντας την σε ικανοποιητικό επίπεδο ώστε το πλοίο να κινείται με μια ορισμένη ταχύτητα.

Επικοινωνία, Μεταβολή, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

Π2, Τ4, Π4, Ε4, Ε3

Βρείτε φωτογραφίες από ατμόπλοια και ναυτικούς της εποχής που γράφτηκε το τραγούδι. Εάν είναι δυνατόν δομήστε τες έτσι ώστε να δημιουργείται ένα σύντομο σενάριο σχετικό με τα λόγια του τραγουδιού. Φτιάξτε μ' αυτά ένα οπτικοακουστικό θέαμα. Το μουσικό του μέρος θα είναι το τραγούδι είτε στην πρωτότυπη εκτέλεσή του, είτε σε εκτέλεση δική σας, που θα ηχογραφήσετε μέσα στην τάξη.

Πειραιώτικη κομπανία - Γιώργος Μπάτης, Μπάτης Γιώργος, Σέμσης Δημήτρης κ.ά., Lyra, 4645, 1994

Στου Λινάρδου την ταβέρνα

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΤΟΥΝΤΑ

♩=85

The musical score is written in G minor, 2/4 time, with a tempo of 85. It consists of five staves of music. The first two staves are instrumental. The third staff is the start of the vocal line, marked with a double bar line and a box containing the letter 'A'. The fourth staff continues the vocal line, marked with a box containing the letter 'B'. The fifth staff is instrumental and ends with a 'Fine' symbol.

Στου Λι-νάρ δου ηντα -βέρ -να βλέ-πεις πρό-σω - πα μο -ντέ -ρνα
 πά - νε ό -λοι έ -νας κι έ -νας οι α - στέ -ρες της τα -βέρ -νας

Ε - κεί πά -ει ο Πα-πα-ρού -νας ο Βα - ρέ - λας κι ο Μου-ρού -νας
 πά -ει ο Σκόρ -δος, ο Τε-μπέ -λης και ο Θρού-μπας κι ο Τσι -γγέ -λης

Πάει κι η κυρά Αγγέλω
 με το μαύρο της το βέλο*
 και η μερακλού η Φώτω
 που μεθάει με το πρώτο.
 Εκεί πάει κι η Σταμάτα
 που μεθά και σπάει πιάτα,
 πάει κι η κυρά Πιπίνα
 για να πιει καμιά ρετσίνα.

Εκεί πάει ο Νταμπτζάνας,
 Μαϊντανός κι ο Μελιτζάνας,
 πάει ο Ρέγγας κι ο Μπαρδάκος,
 Νεροχύτης και Ταμπάκος.
 Εκεί πάει ο Χατζημπάμιας,
 ο Γαρδούμπας και ο Λάμιας,
 πάει κι ο Χατζηραπάνης,
 Παστουρμάς κι ο Μπεχλιβάνης.

Σ' ένα τέτοιο ραβαϊσι*
 ποιος μπορεί να μη μεθύσει;
 Άλλος τραγουδά χορεύει
 κι άλλος έρωτα γυρεύει.
 Άλλος πίνει και πληρώνει
 κι άλλος ζούλα* την καρφώνει,
 “βρε Λινάρδο ταβερνιάρη
 γράψ’ τα κάτω απ’ το σφουγγάρι”.

Βέλο: γυναικεία καλύπτρα προσώπου, από λεπτό διαφανές ύφασμα.

Ζούλα: κρυφή

Ραβαϊσι: διασκέδαση, ξεφάντωμα

Το χιουμοριστικό αυτό ρεμπέτικο, ηχογραφήθηκε το 1936 σε δυο εκτελέσεις ταυτόχρονα, από τον Δημήτρη Περδικόπουλο και τον Στελλάκη Περπινιάδη. Στα λόγια του τραγουδιού καταγράφονται τύποι της λαϊκής ταβέρνας, των χρόνων του μεσοπολέμου, για τους οποίους χρησιμοποιούνται ως παρατσούκλια τα ονόματα πλήθους λαχανικών και εργαλείων.

Ο Παναγιώτης Τούντας έγραψε τραγούδια όλων των ειδών (ελαφρά, ρεμπέτικα, οπερέτες κ.ά.) και διετέλεσε καλλιτεχνικός διευθυντής εταιριών δίσκων.

Άτομο - Σύνολο, Σύστημα

Π2, Τ1, Π3, Π4, Ε3, Ε4, Ε6, Δ1, Τ4

Καταγράψτε τους χαρακτήρες που αναφέρονται στο τραγούδι και επιλέγοντας κάποιους από αυτούς φτιάξτε τις προσωπογραφίες τους, λαμβάνοντας υπόψη και την εποχή που γράφτηκε το τραγούδι.

Παναγιώτης Τούντας V, Συνθέτες του ρεμπέτικου 28, Αρχείο Ελληνικής Δισκογραφίας, Τούντας Παναγιώτης, επιμέλεια: Κουνάδης Παναγιώτης, Minos - EMI, 724348528332

Μ' έχεις μαγεμένο

ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΚΟΓΚΟΥ Ή ΜΠΑΓΙΑΝΤΕΡΑ

♩=100

1. 2. 3.

Bm

F#7 Bm F#7 Bm

A Bm *

B Bm

Bm B7 Em Em

F#7 F#7/E Bm(D) F#7/C# F#7 Bm Bm F#7 Bm

Fine

Σα μα - γε - μέ - νο το μυα - λό μου φτε - ρου -
 η κά - θε σκέ - ψη μου κο - ντά σου τρι - γυ -
 γί - ζει Δεν η - συ -
 ρί - ζει
 χά - ζω και στον ύ - πνο ό - ταν κοι - μά - μαι ω, ε - σέ - να
 πά - ντα αρ - χο - ντο - πού - λα μου θυ - μά - μαι

*Άλλος τύπος εκτέλεσης

Μεσ της ταβέρνας τη γωνία για σε τα πίνω,
 για την αγάπη σου ποτάμια δάκρυα χύνω.
 Λυπήσου σου με μικρή και μη μ' αφήνεις μόνον, ω,
 αφού το βλέπεις πως για σένα μαραζώνω.

Αχ, παιχνιδιάρη πάψε τώρα τα γινάτια,
 και μη μου κάνεις την καρδούλα μου κομμάτια.
 Με μια ματιά σου σαν μου ρίξεις, αχ, πως λιώνω,
 κοντά σου ξέρεις πως ξεχνάω κάθε πόνο.

Πρόκειται για ρεμπέτικο τραγούδι με ερωτικό περιεχόμενο και κανταδόρικο ύφος. Ηχογραφήθηκε το 1940 με τις φωνές του συνθέτη και του Μανόλη Χιώτη. Το ψευδώνυμο “Μπαγιαντέρας” του το “κόλλησαν” όταν στις Απόκριες του 1923 ντύθηκε Ινδή χορεύτρια δηλαδή Μπαγιαντέρα.

Επικοινωνία, Ομοιότητα - Διαφορά

Τ1, Δ4, Π3, Π4, Ε3, Ε4, Ε5, Ε6, Δ1

Η μελωδία αυτού του ιδιαίτερα τρυφερού τραγουδιού αποπνέει έντονα το ύφος της εποχής που γράφτηκε. Προσπαθήστε, απομονώνοντας το ποιητικό του κείμενο, να το μελοποιήσετε, χρησιμοποιώντας τη μουσική γλώσσα ενός σύγχρονου ρεύματος π.χ. ροκ ή χιπ χοπ. Ηχογραφήστε το αποτέλεσμα και συγκρίνετε τα δυο τραγούδια.

Μπαγιαντέρας - Ζούσα μοναχός χωρίς αγάπη, Γκόγκος Δημήτρης ή Μπαγιαντέρας, D.P.I., 79

Στης Αλβανίας τα βουνά ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ

$\text{♩} = 102$

Στις Αλ - βα
με - ρό - νυ

1. C 2. C

νί - ας τα βου - νά
χτα γυρ - νά - ω

B F F G7 C G7 G7

για τη γλυ - κιά πα - τρί - δα μας μα - νού - λα

G7 G7 1. C 2. C Da Capo

πο - λε - μά - ω

Fine

Έχω μαζί μου το Θεό, μάνα, και δεν φοβάμαι
κι ένα γλυκό ξημέρωμα κοντά σου πάλι θά 'μαι.
Θά 'ρθω, μανούλα, νικητής γλυκά θα μ' αγκαλιάσεις,
το μοναχό παιδάκι σου, μάνα, δεν θα το χάσεις.

**

Τα λόγια του τραγουδιού αυτού, είχαν εμφανή στόχο να εμψυχώσουν τον κόσμο στις δύσκολες ώρες του ελληνοϊταλικού πολέμου, στα βουνά της Αλβανίας. Οι συνθέτες του ρεμπέτικου έγραψαν τότε πολλά τραγούδια για τον πόλεμο της Αλβανίας. Κάποια από αυτά ήταν σατιρικά.

Αλληλεπίδραση, Επικοινωνία

Π1, Τ1, Ε3, Ε4, Ε6, Δ1, Τ4

Ερευνήστε και βρείτε τραγούδια που δημιουργήθηκαν για να εμψυχώσουν τους Έλληνες κατά τη διάρκεια του πολέμου π.χ. τραγούδια της Βέμπο κ.ά.

Τι είν' η πατρίδα μας, Κραουνάκης Σταμάτης - Χατζηχρήστος Απόστολος κ.ά., Μακεδόνας Κώστας, Ακτή, 4719182, 1992

Ο Ζέπος ή Ψαροπούλα

ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

$\text{♩} = 185$

Mια ψα - ρο - πού - λα. εί - ναι α - ραγ - μέ - νη
 στο α - κρο - γιά - λι το
 Ζέ - πο - πε - ρι - μέ - νει -
 Κα - πε - τάν Av - δρέ - α Ζέ - πο χαι - ρο - μαι ό - ταν σε βλέ - πω
 χαι - ρο - μαι ό - ταν σε βλέ - πω κα - πε - τάν Av - δρέ - α Ζέ - πο

Fine **A** **B** **Da Capo**

Όλοι καλάρουνε*, μα δεν πιάνουν ψάρια,
 καλάρει ο Ζέπος και βγάζει καλαμάρια.
 Έγεια μόλα έγια λέσα,
 έχει ο σάκος ψάρια μέσα.

Μέσα στο τσούρμo* του είν' όλοι μόρτες*
 έξι απ' την Κούλουρη* κι έξι Αϊβαλιώτες.
 Καπετάν Αντρέα Ζέπο,
 χαιρόμαι όταν σε βλέπω.
 Έγεια μόλα έγια λέσα,
 έχει ο σάκος ψάρια μέσα.

Καλάρω: ρίχνω και μαζεύω τα δίχτυα

Κούλουρη: τοποθεσία στη Σαλαμίνα

Μόρτης: μάγκας

Τσούρμo: πλήρωμα βάρκας ή карабиού

Ψαροπούλα: βάρκα ψαρέματος

Πρόκειται για το πρώτο μεταπολεμικό τραγούδι του Γιάννη Παπαϊωάννου. Ηχογραφήθηκε το 1946 ταυτόχρονα σε δυο εκτελέσεις: στη μια με τις φωνές των Οδυσσέα Μοσχονά και Στελλάκη Περπινιάδη και στην άλλη μ' αυτές του Δημήτρη Πεردικόπουλου και του συνθέτη.

Τα λόγια του αναφέρονται στη θαλασσινή ζωή και στο επάγγελμα του ψαρά. Ο Αντρέας Ζέπος, ήταν γνωστός ψαράς στην παραλία του Μοσχάτου και φίλος του Παπαϊωάννου.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία, Σύστημα

T1, P2, P3, P4, T4, E3, E4, E5, E6, Δ1

Συγκρίνετε το τραγούδι με τα νησιώτικα και βρείτε ομοιότητες στο ρυθμό, τη μελωδία κ.λπ..

Μοναδικές ερμηνείες, Παπαϊωάννου Γιάννης κ.ά., MBI, 10526, 1992

Νύχτωσε χωρίς φεγγάρι ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΛΔΑΡΑ

Ενδεικτικοί τρόποι συνοδείας ζεμπέτικου

$\text{♩} = 75$

το μέτρο αυτό παίζεται μονάχα την πρώτη φορά

A

Νύ - χτω - σε χω - ρίς φεγ - γά - ρι — το σκο - τά - διεί - ναι βα - θύ.

B

κι ό - μως — έ - να πα - λι - κά - ρι —

1. δεν — μπο - ρεί να — κοι - μη - θεί.

2. δεν — μπο - ρεί να — κοι - μη - θεί.

Άραγες τι περιμένει
 όλη νύχτα ως το πρωί,
 στο στενό το παραθύρι
 που φωτίζει με κερι;

Πόρτα κλείνει, πόρτ'(α) ανοίγει
 με βαρύ αναστεναγμό,
 ας μπορούσα να μαντέψω
 της καρδιάς σου τον καϋμό.

Ο συνθέτης έγραψε αυτό το ρεμπέτικο τραγούδι σε ηλικία μόλις εικοσιενός ετών, αποτυπώνοντας σ' αυτό τις σκληρές συνθήκες της εμφύλιας αντιπαράθεσης που άρχισε το Δεκέμβριο του 1944. Αιτία δημιουργίας του τραγουδιού ήταν οι πρώτες συλλήψεις και προσαγωγές μελών της Εθνικής Αντίστασης στις φυλακές του Επταπυργίου (Γεντί Κουλέ). Ο δεύτερος στίχος της πρώτης στροφής ήταν αρχικά “...νύχτωσε και στο Γεντί...”. Επίσης αντί του “... που φωτίζει με κερι...” έγραφε “...που φωτίζει το κελί”, ενώ η τρίτη στροφή ήταν “ Πόρτα ανοίγει, πόρτα κλείνει μα διπλό είναι το κλειδί, τι έχει κάνει και το ρίζαν το παιδί στη φυλακή”.

Το τραγούδι έγινε γνωστό από το 1945 όταν τραγουδιόταν στα πάλκα. Κυκλοφόρησε σε δίσκο το 1947 με τη φωνή της Στέλλας Χασκίλ. Προηγουμένως όμως ο συνθέτης αυτολογοκρίθηκε τροποποιώντας τα σημεία εκείνα που δεν ήταν δυνατόν να περάσουν από τη λογοκρισία. Το 1949 το τραγούδι αυτό μαζί και με άλλα “επικίνδυνα” τραγούδια, απαγορεύτηκαν με διαταγή της Αστυνομικής Διεύθυνσης Αθηνών.

Επικοινωνία, Πολιτισμός, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

E3, E4, E6, Π4, T1

Συζητήστε για τους εμφύλιους πολέμους και τα προβλήματα που δημιουργούν στους λαούς. Σημειώστε στον παγκόσμιο χάρτη σε ποιες χώρες μαίνονται εμφύλιοι πόλεμοι.

Απόστολος Καλδάρας 1, Συνθέτες του ρεμπέτικου 50, Αρχείο Ελληνικής Δισκογραφίας, Καλδάρας Απόστολος, επιμέλεια: Κουνάδης Παναγιώτης, Μίνος - EMI, 724349922426

Πάλιωσε το σακάκι μου

ΒΑΣΙΛΗ ΤΣΙΤΣΑΝΗ

$\text{♩} = 90$

G G G G G B B B Am Am B
 Am Am Am Em Em B B B Em Em Em
A C C C C C B B B B B B
 Πά - λω - σε το σα - κά - κι μου
 B B B B B B B Em
 θα σβή - σω απ' το με - ρά - κι - μου
B D D D G G Am Am Am B B B
 και καη - μό και καη - μό έ - χω με - γά - λο
 Am Am Am Am Am B B B Em Em Em
 δεν μπο - ρώ δεν μπο - ρώ να πά - ρω άλ - λο
 Fine

Τόσα κουστούμια χάρισα,
μα τώρα που ρεστάρισα*
φίλος δε με πλησιάζει,
τα παλιόρουχα κοιτάζει.

Ντυμένο σε προσέχουνε
κι όλοι κοντά σου τρέχουνε.
Σαν παλιώσουν πέρα ως πέρα,
δε σου λένε καλημέρα.

Ρεστάρισα: έμεινα χωρίς χρήματα

Πρόκειται για ρεμπέτικο τραγούδι κοινωνικού περιεχομένου, που ηχογραφήθηκε το 1948 με τις φωνές της Στέλλας Χασκίλ και του συνθέτη. Οι στίχοι του περιγράφουν την οικονομική δυσπραγία, ένα φαινόμενο πολύ χαρακτηριστικό της εποχής εκείνης.

Αλληλεπίδραση, Μεταβολή
Π2, Ε3, Δ1, Ε6, Ε4, Π4, Τ1

Παίξτε διάφορες ρυθμικές ασκήσεις στα 9/4. Δημιουργήστε συνοδευτικά ρυθμικά σχήματα.

Τα κλασσικά του Βασίλη Τσιτσανή, Τσιτσανής Βασίλης, Μπιθικώτσης Γρηγόρης κ.ά., Minos - EMI, 724348977229, 1990

Καροτσέρη τράβα

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ

♩=95

1. C 2. C

C C Cdim C 1. C 2. C G7 C

A
C
Τρά-βα τρά-βα τρά-βα κα-ρο-τσέ-ρη τρά-βα

A'
και στο Κα - λα - μά - κι κό-ψε για ου - ζά-κι

B **Da Capo**
C7 F C
Ε, ρε ντουινιά!

Τράβα, τράβα, τράβα,
στη Γλυφάδα τράβα,
για καλό κρασάκι
και για μπαρμπουνάκι.
Ε, ρε ντουινιά!

Γύρνα πίσω, τράβα,
στην Αθήνα τράβα,
κι άκου μπουζουκάκι
απ' το Συμρνωτάκι*.
Ε, ρε ντουινιά!

Συμρνωτάκι: Αναφορά στην Συμρναϊκή καταγωγή του συνθέτη

Πρόκειται για παραλλαγή και διασκευή του παραδοσιακού ρεμπέτικου τραγουδιού από την Κωνσταντινούπολη, ο “Καροτσέρης”. Ηχογραφήθηκε το 1952 με τις φωνές του συνθέτη, του Τάκη Μπίνη και της Σούλας Καλφοπούλου. Ο καροτσέρης δεν είναι ο οδηγός του κάρου αλλά της καρότσας, δηλαδή του τετράτροχου αμαξιού, με την ανοιγόμενη κουκούλα, που χρησίμευσε ως “εκλεπτυσμένο” μεταφορικό μέσο σ’ όλα σχεδόν τα αστικά κέντρα για πολλές δεκαετίες. Το τραγούδι περιέχει επίσης ενδιαφέρουσες αναφορές για το Καλαμάκι και τη Γλυφάδα, ως χώρους διασκέδασης της εποχής.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία, Σύστημα

E3, Δ3, Π2, Τ1, E4, E6, Δ1

- 1) Προσθέστε ρυθμικό σχήμα σε ξύλινο κρουστό που να θυμίζει ήχο αλόγου.
- 2) Βρείτε ένα μελωδικό οσινάτο για το μπάσο που να αποτελείται από 2 - 3 νότες.

Απόστολος Χατζηχρήστος 1, Συνθέτες του ρεμπέτικου 37, Αρχείο Ελληνικής Δισκογραφίας, Χατζηχρήστος Απόστολος, επιμέλεια: Κουνάδης Παναγιώτης, Minos - EMI, 724385401329

Και ο μήνας έχει εννιά

ΜΙΧΑΛΗ ΣΟΥΓΙΟΥΛΑ / ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΖΑΒΕΛΑ

$\text{♩} = 175$

Musical score for the song "Και ο μήνας έχει εννιά". The score is in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of six staves of music with lyrics underneath. The lyrics are: Μια ζω - ή την έ - χου - με κι αν δεν τη γλε - ντή - σου - με τι θα κα - τα - λά - βου - με τι θα κα - ζα - ντή - σου - με τι θα κα - τα - λά - βου - με τι θα κα - ζα - ντή - σου - με. Μεσ τον ψεύ - τι - κο ντου - νιά παί - ξε μου δι - πλο - πε - νιά παί - ξε μου δι - πλο - πε - νιά και ο μή - νας έ - χει εν - νιά και ο μή - νας έχ - ει εν - νιά. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings. Chord symbols are provided above the notes: A7, Dm, Gm, and A. There are also section markers labeled 1, 2, and A, and a double bar line with repeat dots at the end.

Όσο ζει ο άνθρωπος, κοίτα, παρατήρησε,
μέχρι τα σαράντα του κι ύστερα μπατίρισε.
Μεσ τον ψεύτικο ντουνιά
παίξτε μου διπλοπενιά
και ο μήνας έχει εννιά.

Στου διαβόλου τα 'γραψα όλα το κατάσιχο
και γλεντώ τα νιάτα μου πριν με πιάσει λάστιχο.
Μεσ τον ψεύτικο ντουνιά
παίξτε μου διπλοπενιά
και ο μήνας έχει εννιά.

Τη ζωή σου γλέντησε, πριν έρθουν γεράματα
και σου λένε άδικα: "μάθε γέρο γράμματα!"
Μεσ τον ψεύτικο ντουνιά
παίξτε μου διπλοπενιά
και ο μήνας έχει εννιά.

Καζαντίζω: πλουτίζω, αποκτώ περιουσία
Ντουνιάς: κόσμος, ανθρωπότητα

Αρχοντορεμπέτικο που ηχογραφήθηκε το 1952 με το Νίκο Γούναρη και το Τρίο Κιτάρα.

Αλληλεπίδραση, Άτομο - Σύνολο, Μεταβολή

Τ1, Ε3, Ε4, Ε6, Δ1, Π3, Π4

Τα τραγούδια όπως αυτό που παρατίθεται, τραγουδιόντουσαν στις ταβέρνες της εποχής επάνω στα πάγκα. Βρείτε σκηνές από ελληνικές ταινίες της δεκαετίας του 1950 όπου φαίνεται το πάγκο και τραγουδιούνται ανάλογα τραγούδια. Παρατηρήστε τον τρόπο διασκέδασης που επικρατούσε τότε και συγκρίνετέ τον με τον σημερινό.

Αθάνατα Ρεμπέτικα, Τσιτσάνης Βασίλης - Νίνου Μαρίκα, Lyra, 3011, 1976

Τα ματόκλαδά σου λάμπουν

ΜΑΡΚΟΥ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ

♩=135 Bm Bm Bm Bm Bm Bm (ίδια αρμονική συνοδεία ως το τέλος)

Fine

A

Τα μα - τό - κλα - δά σου λά - μπουν, βρε σαν τα λού - λου - δα του κά - μπου

A'

σαν τα λού - λου - δα του κά - μπου, βρε τα μα - τό - κλα - δά σου λά - μπουν

Da Capo

Τα ματόκλαδά σου γέρνεις, βρε,
 νου και λογισμό μου παίρνεις.

Τα ματάκια σ' αδερφούλα, βρε,
 μου ραϊζουν την καρδούλα.

Τα ματάκια σου να βγούνε, βρε,
 σαν κι εμένανε δε θα βρούνε

**

Πρόκειται για ρεμπέτικο τραγούδι από τα τελευταία στη δισκογραφία των 78 στροφών. Ηχογραφήθηκε το 1959 με τον Γρηγόρη Μπιθικώτση. Η μελωδία του είναι διασκευή αυτής του πρώτου τραγουδιού του συνθέτη που κυκλοφόρησε το 1932 με τίτλο "Εφουμάραμ' ένα βράδυ".

Επικοινωνία, Ομοιότητα - Διαφορά

Τ1, Δ2, Δ5, Π3, Π4, Ε3, Ε1, Ε5, Δ1, Ε6

Αυτοσχεδιάστε κι άλλους στίχους για το τραγούδι.

Γρηγόρης Μπιθικώτσης 1950 - 1962, Μπιθικώτσης Γρηγόρης - Τσιτσάνης Βασίλης κ.ά., EMI, 71197-8, 1981

Ο μαθητής

ΓΙΩΡΓΟΥ ΖΑΜΠΕΤΑ / ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ

♩=135

1. 2. A

Ε -van και-
 ρό που μ'έ -στελ - νε. η μά -να μου σχο - λεί - ο
 — κι ο δά -σκα -λός μου μ'έ -βα - ζε. στο πρώ -το το θρα - νί - ο
 B Ο πιο κα - λός ο μα -θη - τής Ή -μου -ν ε-
 Ο πιο κα -λός ο μα -θη - τής
 γώ στην τιά - ξη κι οι δά -σκα -λοί μου
 Ω κι οι δά -σκα-
 C με εί -χα - νε μη βρέ -ξει και μη στά - ξει. F C7 F
 λοι με εί -χα - νε

Πάντοτε στο τετράδιο
 βαθμό έπαιρνα δέκα
 κι αν στη ζωή πήρα μηδέν
 τα φταίει μια γυναίκα.

Στον έλεγχο διαγωγή
 είχα κοσμοπάτη
 κι όμως οι συναναστροφές,
 όλες αυτές, Μανόλη μου,
 μου βγάλανε το μάτι.

Χιουμοριστικό λαϊκό τραγούδι που ηχογραφήθηκε το 1961 με τον Μανόλη Καναρίδη. Χρησιμοποιήθηκε και στην ομώνυμη κινηματογραφική ταινία του Κώστα Ανδρίτσου το 1968, όπου το τραγούδησε η Βίκυ Μοσχολιού.

Άτομο - Σύνολο, Σύστημα

Π4, Π3, Ε3, Ε4, Ε5, Ε6, Δ1, Ε5, Ε7, Π5

Ακούστε και συγκρίνετε διαφορετικές εκτελέσεις του τραγουδιού.

Ο πιο καλός ο μαθητής, Ζαμπέτας Γιώργος, Minos - EMI, 170460-1, 1992

Καντάδες και παλαιότερα ελαφρά τραγούδια

Η λέξη “καντάδα” προέρχεται από το λατινικό ρήμα “cantare” που σημαίνει τραγουδώ. Είναι είδος λαϊκού αστικού τραγουδιού, γεννήθηκε στα Επτάνησα και φαίνεται να πέρασε στην ηπειρωτική Ελλάδα μετά την ένωση το 1863. Το μουσικό ύφος της καντάδας δείχνει την επιρροή που ασκήθηκε στην μουσική των Επτανήσων από τη γειτονική Ιταλία. Χαρακτηριστικό της είναι η δυτική πολυφωνία τύπου πρίμο - σεκόντο - μπάσο. Αρκετές καντάδες δημιουργήθηκαν από συνθέτες που κατά κύριο λόγο ανήκουν στην Επτανησιακή Μουσική Σχολή και στη Νεοελληνική Εθνική Μουσική Σχολή όπως ο Διονύσιος Λαυράγκας, ενώ στίχους έγραψαν πολλοί ποιητές μεταξύ των οποίων και ο Διονύσιος Σολωμός. Για αρκετές όμως δεν γνωρίζουμε από ποιους γράφτηκαν. Οι καντάδες συνοδεύονται συνήθως από κιθάρες και μαντολίνα. Διακρίνουμε δυο ειδών καντάδες. Την αθηναϊκή με πιο λόγιο χαρακτήρα που συνδέεται με τους αθηναίους ρομαντικούς ποιητές του τέλους του 19ου αιώνα όπως Γεώργιος Δροσίνης, Τίμος Μωραϊτίνης κ.λπ. και την επτανησιακή με πιο έντονο το λαϊκό στοιχείο.

Η καντάδα συνδέθηκε στενά με τη συνήθεια των νέων να τραγουδούν τα βράδια κάτω από το παράθυρο της αγαπημένης τους εκφράζοντας με τον τρόπο αυτό τα αισθήματά τους. Έτσι καθιερώθηκε η έκφραση “πάμε να κάνουμε μια καντάδα”. Ωστόσο, στο ρεπερτόριο που χρησιμοποιούσαν για το σκοπό αυτό δεν περιλαμβάνονταν μόνο καντάδες αλλά και διάφορα άλλα τραγούδια.

Το παλαιότερο ελαφρό τραγούδι αναπτύχθηκε στα αστικά κέντρα από τη δεκαετία του 1920. Τότε περίπου χρονολογείται και η εξάπλωση του γραμμοφώνου στην Ελλάδα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ανάγκη δημιουργίας τραγουδιών συμβατών με το ρομαντικό κλίμα της εποχής και που μπορούσαν να λειτουργήσουν ως οικογενειακή αναψυχή. Έτσι δημιουργήθηκε ολόκληρη κατηγορία τραγουδιών η οποία επηρεάστηκε έντονα από τα αντίστοιχα γαλλικά τραγούδια της εποχής και απευθύνθηκε στη μεσαία και ανώτερη οικονομικά και κοινωνικά τάξη. Τα τραγούδια αυτά ήταν ιδιαίτερα έντεχνα από μελωδική και αρμονική άποψη. Οι στίχοι τους μιλούσαν κυρίως για τον έρωτα αλλά και για τη διασκέδαση και το κρασί. Το είδος αυτό τραγουδιού υπηρετήθηκε από αξιόλογους συνθέτες οι οποίοι διέθεταν σπουδές δυτικής λόγιας μουσικής π.χ. ο Κλέων Τριανταφύλου ή Απτίκ, ο Γιάννης Κωσταντινίδης που στο χώρο του ελαφρού τραγουδιού έγινε γνωστός ως Κώστας Γιαννίδης, ο Χρήστος Χαιρόπουλος κ.ά.

Γιαλό - γιαλό ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΚΑΝΤΑΔΑ

♩=100

Εις τον α - φρό εις τον α - φρό της θά - λασ - σας
 ηα - γά - πη μου, ηα - γά - πη
 μου κοι - μά - ται
 πα - ρα - κα - λώ σας κύ - μα - τα μη μου τη - νε ξυ - πνά - τε.
 Για - λό για - λό για - λό πη - γαί - να - με πη - γαί - να - με κι ό - λο για σέ - κι ό - λο για
 σέ - να λέ - γα - με. Για - λό να πάς, για - λό να ρθείς, τα λό - για
 μου για - λό να θείς για - λό να θείς

Να 'ταν η θάλασσα κρασί
 και τα βουνά μεζέδες
 κι οι βάρκες κρασοπότηρα
 να πίνουν οι γλεντιζέδες.

Γιαλό - γιαλό πηγαίναμε
 κι όλο για σενα λέγαμε
 γιαλό να πας, γιαλό να ρθείς,
 τα λόγια μου να θυμηθείς.

Επανησιακή καντάδα του 19ου αιώνα που έχει τραγουδηθεί σε ολόκληρη την Ελλάδα, πολύ συχνά με την προσθήκη και άλλων αυτοσχέδιων σατιρικών στίχων.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

Δ7, Δ5, Ε3, Ε2, Ε4, Ε6, Ε1, Π4, Π3

1) Ερευνήστε την ιστορία της καντάδας.

2) Δραματοποιήστε μια καντάδα, όπως φαντάζεστε ότι θα γινόταν στα καντούνια της Ζακύνθου.

Καντάδες του παλιού καιρού, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Τσιλιφής Νίκος, Lyra, 0020, 1996

Απόψε την κιθάρα μου ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΚΑΝΤΑΔΑ

$\text{♩} = 120$

1. D^7 G D^7 G

2. D^7 G G **A** G D^7 D^7 G

A - πό - ψε την κι-θά - ραμου

B Και G στα καν - τού - νια

τη στό - λι - σα κορ-δέ - λες και στα καν-τού-νια

C G D^7 D^7 G 1. G 2. G D^7 D^7 G

περ - πα - τώ για τσό- μορ - φες κο-πέ - λες. Και λες.

Απόψε να μην κοιμηθείς,
παρά να καρτερέψεις*,
να ακούσεις την κιθάρα μου
κι απέ* να πα να πέσεις.

Για σένα γιούλια μάζεψα,
για σε και τ' άλλα τ' άνηθη,
απόψε σ' ονειρεύτηκα
κι ο ύπνος μου εχάθη.

Καντούνι: στενό δρομάκι, σοκάκι

Καρτερέψεις: περιμένεις

Κι απέ: και μετά

**

Πρόκειται για επανησιακή καντάδα. Στα λόγια περιλαμβάνονται χαρακτηριστικοί ιδιωτισμοί της επανησιακής διαλέκτου όπως καντούνι που σημαίνει μικρό δρομάκι κ.ά.

Επικοινωνία, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

T4, Π3, Π4, Ε2, Ε4, Ε6, Δ1

Ζωγραφίστε τις εικόνες που φαντάζεστε ακούγοντας την καντάδα αυτή.

Ελληνισμός σε στεριά και θάλασσα, Αρχείο ραδιοφώνου - Παραδοσιακή μουσική 1, ΕΡΤ 5, 101, 1997

Στης Πλάκας τις ανηφοριές ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΚΑΝΤΑΔΑ

$\text{♩} = 106$ E^7 A

E^7 A A A

Έχει η Α-

A E E/F# E/G# A D D

θή - να ο - μορ - φιές έ - χει και κά - τι ζω - γρα - φιές μα σαν της Πλά - κας τα στε -

A D E E A D D A D E

νά δεν εί - δα τέ - τοια που - θε - νά, μα σαν της Πλά - κας τα στε - νά δεν εί - δα

E A B F#m B E A

τέ - τοια που - θε - νά Δεν... το ξέ - ρει η αν - θρω - πό - της πως ο Θε

rall. A6 A

D E A E

ός εί - ναι πλα - κιώ - της κι ό - ταν σι - γο - ψι - χα - λί - ζει

E *a tempo* E D A A A E^7

Ω! Τα βα - σι - λι - κά πο - τί - ζει 1. 2. τί - ζει.

Στης Πλάκας τις ανηφοριές
που γέρνουν οι κληματαριές
έχει κάτι πλακιώτισσες, που λες,
ροδόσταμο τις πότισσες;

Η ρετσάνα κεχριμπάρι,
ταβερνιάρη, ταβερνιάρη,
βάλε μας να σβήσει η έννοια, ω,
από την κεχριμπαρένια.

Έχουμε στα μπαλκόνια
της φωλιές τα χελιδόνια της
κι απάν' από το κάστρο της
τον Παρθενώνα έχει γι' άστρο της.

Και το σούρουπο σαν φτάνει,
βγαίνουν οι Θεοί σεργιάνι
και τα κοπανάν για γούρι, ω,
στην ταβέρνα του Τζουτζούρη.

Πρόκειται για αθηναϊκή καντάδα. Τα λόγια της περιγράφουν γλαφυρά τη συνοικία της Πλάκας η οποία, με τις ταβέρνες της, υπήρξε κέντρο ανάπτυξης του μουσικού αυτού είδους. Χαρακτηριστικό είναι, ότι στις ιστορικές ταβέρνες της Πλάκας κρέμονται ακόμα στον τοίχο το μαντολίνο και η κιθάρα.

Άτομο - Σύνολο, Σύστημα, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

Π2, Ε2, Ε3, Ε4, Ε5, Ε6, Δ1, Π3, Π4

- 1) Διερευνήστε ποια όργανα χαρακτηρίζουν την καντάδα.
- 2) Συζητήστε για την Πλάκα, τη μορφή της και την παράδοσή της.

Καντάδες του παλιού καιρού, διάφοροι καλλιτέχνες, επιμέλεια: Τσιλιφής Νίκος, Lyra, 0020, 1996

Πάμε σαν άλλοτε

ΚΩΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΔΗ / ΑΛΕΚΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

$\text{♩} = 90$

Πά-με σαν άλ-λο-τε, πά-με σαν άλ-λο-τε στο μα-κρυ-νό τ'α-κρο-γιά-λι που τα
 μυ-στι-κά του πά-λι θα μας πει το μα-ϊ-στρά-λι. Πά-με σαν άλ-λο-τε
 πά-με σαν άλ-λο-τε σκέ-ψου γα-λή-νη που -θά'χει 'κει που σκέ-κο-νται οι βρά-χοι και φι-
 λο-σο-φούν μο-νά-χοι Θά'μα-στε μό-νοι ε-σύ κι ε-γώ στη γνω-στή μας α-
 και θα βρε-θού-με με βή-μα αρ-γό στα λη-μέ-ρια μας
 κρό-για-λιά τα πα-λιά. Συ και γω 'συ και 'γω στης ακ-
 γω 'συ και 'γω συ και
 ρό-για-λιάς τη γα-λή-νη. Συ και λή-νη. λή-νη. **Fine**
 γω κι αν βγει κι η Σε -

Πάμε σαν άλλοτε, πάμε σαν άλλοτε,
 θα σε κρατώ απ' το χέρι
 και της θάλασσας τ' αγέρι
 τη δροσιά του θα μας φέρει.

Πάμε σαν άλλοτε, πάμε σαν άλλοτε,
 πάμε αγάπη μου, πάμε
 στ' ακρογιάλι π' αγαπάμε
 και που πάντα θα θυμάμαι.

Μαϊστράλι: ο βορειοδυτικός άνεμος

Πρόκειται για ερωτικό τραγούδι που ηχογραφήθηκε το 1943. Ο Κώστας Γιαννίδης, του οποίου το κανονικό όνομα ήταν Γιάννης Κωσαντινίδης, ήταν συνθέτης λόγιας μουσικής. Στο έργο του, που είναι σημαντικότατο, δίνεται έμφαση στην αξιοποίηση παραδοσιακών χορών και μελωδιών που μεταγράφει για δυτική συμφωνική ορχήστρα. Ο ίδιος έλεγε πως τραγούδια έγραφε μόνο για λόγους βιοπορισμού. Ωστόσο, στα τραγούδια του γίνεται φανερή η λόγια μουσική παιδεία του δημιουργού τους.

Επικοινωνία, Ομοιότητα - Διαφορά, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

E3, E4, E5, E6, Δ1, Π4, Τ1, Δ6

Βρείτε και ακούστε έργα για συμφωνική ορχήστρα του Γιάννη Κωνσταντινίδη. Παρατηρήστε τα και συγκρίνετέ τα με τα τραγούδια του.

Η πιο ωραία εποχή Νο2, Γιαννίδης Κώστας κ.ά., Σακελλάριος Αλέκος κ.ά., Βέμπο Σοφία κ.ά., Minos - EMI, 724359284828, 2003

Για μια κιθαρίτσα

ΑΛΕΚΟΥ ΣΠΑΘΗ / ΓΙΩΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

$\text{♩} = 88$

Για μια κι - θα - ρί - τσα ξε - νυ - χτά - νε τα κο - ρί - τσια για ν'α -
 που 'χει γλύ - κα τό - ση κι έ - χει κιό - λας ξη - με - ρώ - σει και λα -

κού - σουν της α - γά - πηστη φω - νή λή - σα - νε κι οι πρώ - τοι πε - τει - νοί

Μεί - ναν ορ - φα - νά τα μα - ξι - λά - ρια κι αν ξυ - πνήσει ο γέ - ρος τι χα -

μπά - ρια, Θά 'χου - με λα - χτά - ρες και θα σπά - σουνοι κι - θά - ρες με τις

γλά - στρες που θα βρέ - ξουν οι ου - ρα - νοί!

Da Capo

‘Εκλεισ’ η ταβέρνα, σταματήσανε τα “κέρνα!”
 και στο δρόμο μοναχός ένας μπεκρής,
 κάπου έχει καθίσει κι έχει ξάφνου ξεμεθύσει
 με τη σκέψη κάποιας άπιστης μικρής.

Όσο δυνατό κρασί κι αν πίνει,
 το νερώνει ο πόνος του για ‘κείνη.
 ‘Εκλεισ’ η ταβέρνα, σταματήσανε τα “κέρνα!”
 και στο δρόμο αποκοιμήθηκε ο μπεκρής.

Τραγούδι που ηχογραφήθηκε το 1950. Τα λόγια του περιγράφουν πολύ παραστατικά τις καντάδες που έκαναν οι νέοι της εποχής. Μιλούν για τα κορίτσια που με χτυποκάρδι περίμεναν πίσω από τη μησόκλειστη γρίλια την έλευση των κανταδόρων. Η χαρακτηριστική φράση “... με τις γλάστρες που θα βρέξουν οι ουρανοί!” περιγράφει την συνήθεια αγανακτισμένων γονέων αλλά και γειτόνων, οι οποίοι πετούσαν στους κανταδόρους γλάστρες, καρέκλες, ποτιστήρια ή ... τους περιέλουζαν με νερό.

Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία

T3, P4, Π3, E3, E4, E2, E6, Δ1

Ψάξτε χαρακτηριστικές σκηνές καντάδας από παλιές ελληνικές ταινίες.

Αξέχαστη εποχή, Σπάθης Αλέκος κ.ά., Οικονομίδης Γιώργος κ.ά., Minos - EMI, 707662, 1993

Νεότερα ελληνικά τραγούδια

Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει ελληνικά τραγούδια του δεύτερου μισού του 20ου αιώνα, που ανήκουν σε πολλά διαφορετικά μουσικά ρεύματα. Κοινό τους χαρακτηριστικό είναι ότι αγαπήθηκαν και τραγουδήθηκαν από πολύ κόσμο. Εκπροσωπούνται εδώ τα εξής μουσικά ρεύματα:

Το έντεχνο τραγούδι. Ο όρος “έντεχνο”, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά τη δεκαετία του 1960, για να διαφοροποιήσει το συγκεκριμένο είδος τραγουδιού από τα υπόλοιπα. Αυτά έχουν ως σύνηθες κοινό χαρακτηριστικό ότι οι συνθέτες τους επηρεάζονται από τη δυτική λόγια μουσική παράδοση που έχουν κατά κανόνα σπουδάσει, αλλά και από τη λαϊκή μουσική, την οποία ερευνούν και προσαρμόζουν στις συνθέσεις τους. Σημαντικό είναι επίσης πως στα τραγούδια αυτά μελοποιούνται όχι μόνο στίχοι γραμμένοι ειδικά για αυτό το σκοπό, αλλά και ποιήματα καταξιωμένων ποιητών όπως ο Γιώργος Σεφέρης, ο Οδυσσέας Ελύτης, Νίκος Γκάτσος, Μάνος Ελευθερίου κ.ά. Θεμελιωτές της τάσης αυτής είναι οι Μάνος Χατζιδάκις και Μίκης Θεοδωράκης ενώ ακολουθούν και άλλοι συνθέτες όπως ο Σταύρος Ξαρχάκος, ο Γιάννης Μαρκόπουλος, ο Μάνος Λοΐζος, ο Θάνος Μικρούτσικος, ο Διονύσης Σαββόπουλος, ο Νίκος Ξυδάκης, ο Σταμάτης Κραουνάκης κ.ά. Το έντεχνο τραγούδι συνεχίζει να καλλιεργείται μέχρι σήμερα.

Το πολιτικό τραγούδι. Η σύγχρονη ιστορία της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από έντονα πολιτικά πάθη και μεγάλες κοινωνικές αντιπαράθεσεις. Η άνοδος (1967) και η πτώση (1973) της στρατιωτικής δικτατορίας, όξυνε τα φαινόμενα αυτά. Αυτό είχε ως συνέπεια τη δημιουργία μιας νέας τάσης που ονομάστηκε “πολιτικό τραγούδι”. Περιλάμβανε τραγούδια που ήταν γραμμένα στη λογική και στο ύφος του έντεχνου τραγουδιού, αλλά με έντονα τα στοιχεία της πολιτικής αμφισβήτησης και της κοινωνικής κριτικής. Υπηρετήθηκε από τον Μίκη Θεοδωράκη που είναι και ο κύριος εισηγητής του ήδη από το '60, το Θάνο Μικρούτσικο κ.ά.

Το νέο κύμα. Τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1960 ανθεί και το “νέο κύμα”. Ο όρος αυτός είναι ακριβής μετάφραση του αντίστοιχου γαλλικού που χαρακτηρίζει το ομώνυμο κίνημα (nouvelle vague) που επικράτησε στον γαλλικό κινηματογράφο και στο γαλλικό τραγούδι στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Το νέο κύμα χαρακτηρίστηκε από τρυφερά τραγούδια, αρκετά συχνά, στη μορφή της μπαλάντας. Τα τραγούδια αυτά τραγουδήθηκαν κυρίως από τη νεολαία της εποχής και υπηρετήθηκαν από συνθέτες - τραγουδιστές όπως η Αρλέτα, ο Γιάννης Σπανός, ο Λάκης Παπάς κ.ά.

Το ελληνικό ροκ. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 οι νέοι της εποχής δέχονται με ενθουσιασμό τα μηνύματα της διεθνούς ροκ σκηνής και αρχίζουν να καλλιεργούν το είδος αυτό και στην Ελλάδα. Έτσι αρχίζουν να παίζουν με ηλεκτρικά μουσικά όργανα και να υιοθετούν τον τρόπο γραφής της ροκ μουσικής, προσαρμόζοντας τον στα ελληνικά δεδομένα. Το αποτέλεσμα ήταν ροκ τραγούδια τραγου-

δισμένα με ελληνικό στίχο που, σε αρκετές περιπτώσεις, διέθεταν έντονο το στοιχείο της κοινωνικής αμφισβήτησης. Η ελληνική ροκ σκηνή συνεχίζει τη δράση της μέχρι σήμερα. Σημαντικοί εκπρόσωποι του είδους αυτού είναι: ο Παύλος Σιδηρόπουλος, ο Νίκος Πορτοκάλογλου, ο Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, τα συγκροτήματα Τρύπες, Υπόγεια ρεύματα, Ξύλινα σπαθιά κ.ά.

Το ελληνικό χιπ-χοπ. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 το χιπ-χοπ που κυριαρχεί ήδη στη διεθνή μουσική σκηνή φθάνει και στην Ελλάδα. Το είδος αυτό χαρακτηρίζεται από ρυθμικό και στακάτο τρόπο ομιλίας στον οποίο παρεμβάλλονται μικρές μελωδικές φράσεις. Τα ποιητικά κείμενα των τραγουδιών του είδους αυτού έχουν έντονο το στοιχείο της αμφισβήτησης και της ανατροπής. Αντιπροσωπευτικά χιπ χοπ συγκροτήματα είναι οι Άκτιβ μέμπερ (Active member), οι Γκόινγκ θρου (Going throw), τα Ημισκούμπρια κ.ά.

Άσμα Ασμάτων

ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ / ΙΑΚΩΒΟΥ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗ

$\text{♩} = 164$ **A**

Gm F Gm

Τι ω - ραί - α που είν' - η α - γά - πη μου με το κα - θη - μερ

F Gm F Dm Gm

νό - της φό - ρε μα κί - ε - να χτε - νά - κι στα μαλ - λιά.

B Cm Gm **1.2.**

Κα - νείς δεν ή - ξε - ρε πως εί - ναι τό - σο'ω - ραί - α κα

3. Gm F Gm **Fine** **Γ** F

νείς δεν ραί - - - α! Κο - πέ

Gm F Gm

λες του Ά - ουσ - βιτς του Ντα - χά - ου κο - πέ - λες μην

Cm Gm Cm

εί - δα τε την α - γά πη μου; μην εί - δα - τε την α -

Gm F Gm **Δ** Gm

γα - - - πη μου; Την εί - δα - με σε

F E^b Dm Cm D⁵

μα - κρι - νό τα - ξί - δι. δεν εί - χε πια το φό - ρε - μά

Cm Dm

της ού - τε χτε - νά - κι στα μαλ - λιά. **Da Capo**

Τι ωραία που είν' η αγάπη μου
η χαϊδεμένη από τη μάνα της
και τ' αδερφού της τα φιλιιά.
Κανείς δεν ήξερε πως είναι τόσο ωραία.

Κοπέλες του Μαουτχάουζεν*
κοπέλες του Μπέλσεν*
μην είδατε την αγάπη μου;

Την είδαμε στην παγερή πλατεία
μ' ένα αριθμό στο άσπρο της το χέρι*
με κίτρινο άστρο την καρδιά*.

Τι ωραία που είν' η αγάπη μου
η χαϊδεμένη από τη μάνα της
και τ' αδερφού της τα φιλιιά.
Κανείς δεν ήξερε πως είναι τόσο ωραία.

Νταχάου, Μαουτχάουζεν, Μπέλσεν: Ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης.

“...μ' ένα αριθμό στο άσπρο της το χέρι...”: οι Ναζί χαρακτήριζαν κάθε κρατούμενο μ' έναν αριθμό τον οποίο σταμπάριζαν στο χέρι του.

“...με κίτρινο άστρο στην καρδιά”: οι Ναζί υποχρέωναν τους Εβραίους να φορούν στο μέρος της καρδιάς ένα κίτρινο άστρο από το οποίο ήταν άμεσα αναγνωρίσιμη η εθνικότητά τους.

Το τραγούδι περιλαμβάνεται στον ποιητικό κύκλο “Η μπαλάντα του Μαουτχάουζεν” που ο Θεοδωράκης μελοποίησε ολόκληρο, το 1965. Ηχογραφήθηκε την ίδια χρονιά με τη φωνή της Μαρίας Φαραντούρη. Στο έργο αυτό ο Ιάκωβος Καμπανέλλης περιγράφει τα προσωπικά του βιώματα από τον εγκλεισμό του στο ναζιστικό στρατόπεδο Μαουτχάουζεν της Αυστρίας (1943 - 1945). Στο συγκεκριμένο ποίημα γίνεται αναφορά σε μια κοπέλα εβραϊκής καταγωγής που αγάπησε με το βλέμα ο ποιητής πίσω από τα σύρματα του στρατοπέδου.

Αλληλεπίδραση, Άτομο - Σύνολο, Επικοινωνία

Π2, Π1, Ε4, Ε6, Δ1, Τ4

1) Στο τραγούδι γίνεται αναφορά στο ολοκαύτωμα των εβραίων κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Βρείτε και αναλύστε τα στοιχεία που παρέχονται.

2) Ακούστε στην τάξη ολόκληρο τον κύκλο “Μαουτχάουζεν”. Συζητήστε γι' αυτόν.

Μαουτχάουζεν - Επιφάνια, Θεοδωράκης Μίκης, Καμπανέλλης Ιάκωβος κ.ά., Φαραντούρη Μαρία, Delta, 5003, 1976

Να διώξω τα σύννεφα

ΗΛΕΚΤΡΑΣ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ / ΑΚΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

$\text{♩} = 132$

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 7/8 time signature. It consists of five staves of music with Greek lyrics underneath. Chord symbols are placed above the notes. The score includes first and second endings, a 'Da Capo' marking, and a repeat sign. The lyrics are: Της νύχτας κυλάνε οι ώρες τον ύπνο μου διώχνει η βροχή φοβάμαι μη σ'άρπαξαν μπόρες κι απόμεινε γώμο να χή φοχή Να διώξω τα σύννεφα να γίνω αγέρι, να φέγγω στο δρόμο σου να γίνω αστέρι κι αν πάλι τ'απόβραδο καύμό θα μου φέρει να μείνω στο δρόμο σου να γίνω φωτιά να γίνω φωτιά

Την πόρτα χτυπάει αγέρας,
το σπίτι βαραίνει η σιωπή,
γυρεύω το φέγγος της μέρας,
ζητώ τη δική σου φωνή.

Να διώξω τα σύννεφα...

Της νύχτας κυλάνε οι ώρες,
τον ύπνο μου πήρε η βροχή,
μη χάθηκες σ' άγνωστες χώρες,
μη σ' έδεσαν ξένοι καημοί.

Να διώξω τα σύννεφα...

**

Το τραγούδι αυτό περιλαμβάνεται στη συλλογή “Τα τραγούδια της Καίτης Χωματά” που κυκλοφόρησε το 1967. Αποτελεί τυπικό δείγμα “νεοκυματικού” τραγουδιού. “Νέο κύμα” ονομάστηκε η τάση μιας μερίδας συνθετών της δεκαετίας του ’60 και του ’70 να γράφουν τρυφερά και μελωδικά τραγούδια εκτελεσμένα από λίγα όργανα. Τα τραγούδια αυτά σημείωσαν μεγάλη επιτυχία την εποχή εκείνη. Τραγουδήθηκαν σε συγκεκριμένους μουσικούς χώρους, τις λεγόμενες “μπουάτ” (boîte στα γαλλικά σημαίνει κουτί). Το όνομα υποδηλώνει το μέγεθος του χώρου που ήταν συνήθως αρκετά μικρό. Οι τραγουδιστές κάθονταν κοντά στον κόσμο, τραγουδούσαν χωρίς μικρόφωνα και συχνά συνόδευαν οι ίδιοι τη φωνή τους με μια κιθάρα προτρέποντας τον κόσμο να τραγουδήσει μαζί τους σαν μια μεγάλη παρέα.

Συνθέτες του νέου κύματος ήταν ο Γιάννης Σπανός, ο Διονύσης Σαββόπουλος κ.ά. Τραγουδιστές του νέου κύματος ήταν η Πόπη Αστεριάδη, η Αρλέτα, ο Γιώργος Ζωγράφος κ.ά.

Επικοινωνία, Μεταβολή, Διάσταση (Χώρος - Χρόνος)

E3, Π4, Π3, Τ3, E4, E6, Δ1

1) Ακούστε κι άλλα τραγούδια από το Νέο Κύμα και βρείτε πληροφορίες γι’ αυτό.

2) Ετοιμάστε μια παράσταση σε στίλ μπουάτ και τραγουδήστε σε μικρές ομάδες για την υπόλοιπη τάξη.

Τα τραγούδια της Καίτης Χωματά, Χωματά Καίτη, Lyra, 3233, 1967

Ωδή στον Γεώργιο Καραϊσκάκη

ΔΙΟΝΥΣΗ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΥ

$\text{♩} = 150$ **A** F C B^{\flat} F

Η ο - θό - νη βου - λιά - ζει σα - λεύ - ει το πλή - θος_ ει -
 πάς πα - λι - κα - ρι ω - ραί - ο σαν μύ - θος_ κι ο
 ό - λες οι α - ντέ - νες μιας γής χτυ - πη - μέ - νης_ με -
 κά σε να - νου - ρί - ζουν_ κι ε - σύ α - νε - βαί - νεις_ ψη -

I B^{\flat} F C

κό - νες ξε - χύ - νο - νται_ με μιάς. Πού
 γά - φω - να κι α - σύ - ρμα - τοι_ α - πό πα - ντού_ Γλυ

2. B^{\flat} C F **I.** **2.** **NC**

λό - ι - σια στο θά - να - το κο - λυ - μπάς_ Και Ποιός σ'α
 λά_ στους βα - σι - λιά - δες τ'ου - ρα - νού_

B Dm G F $/\text{F} / \text{E}$ Dm Gm F

λή - θεια εί - μαι ε - γώ και πού πά - ω με χί - λεις δυό_ ει -
 λείς με στρα - βώ - νουν και πά - ω και γο - να - τίζω_ και το

I. B^{\flat} C C **2.** C F F

κό - νες_ στο μυα - λό_ προ - βο αί - μα_ σου φι - λώ_ Πού

Πού πας παλικάρι, πομπές ξεκινούνε
 κι οι σκλάβες σου ουρλιάζουν στο βωμό.
 Ουρλιάζουν τα πλήθη, καμπάνες ηχούνε
 κι ο ύμνος σου τραντάζει το ναό.

**

Το τραγούδι περιλαμβάνεται στη συλλογή με τίτλο “Το περιβόλι του τρελού” που εκδόθηκε το 1969 και τραγουδήθηκε από τον ίδιο το συνθέτη.

Αλληλεπίδραση, Άτομο - Σύνολο, Ομοιότητα - Διαφορά

Π1, Π2, Τ4, Ε6, Ε4, Δ1

1) Ζωγραφίστε τον Γεώργιο Καραϊσκάκη όπως τον φαντάζεστε ακούγοντας και τραγουδώντας αυτό το τραγούδι.

2) Τραγουδήστε το τραγούδι στην σχολική εκδήλωση για την 25η Μαρτίου.

Το περιβόλι του τρελού, Σαββόπουλος Διονύσης, Λγρ, 3243, 1969

Τα ηφαίστεια

ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ / ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟΥ

♩=120

A G G G G D7 G D Em G

Αυ-γε-ρι - ναί του η - λί - ου ακ - τί - νες τι - προ - βαί - νε - τε; -

B Am D7 C D7 G G

τά - χα α - γα - πά - ει να βλέ - πει έ - ργα λη - στών το μά - τι

Γ G D D G D Em D

των ου-ρα-νί - ων; Ω! Έλ-λη - νες ω, θεί - αι ψυ -

G G G G Gsus⁴ G D7

χαί, που εις τους με - γά - λους κιν - δύ - νους φα - νε -

G Gsus⁴ Gsus⁴ D7 D7 G D G

ρώ - νε - τε α - κά - μα-ντον ε - νέρ - γει - αν και υ - ψη - λήν φύ -

G D G D G **Δ** NC Am Am

- σιν. Πώς πώς της τα - λαι -

D7 D7(add⁹) D7 G C D

πώ - ρου πατ - ρί - δος δεν πα - σχί - ζε - τε να σώ - ση - τε τον

D7 G **A** G G D G D G D

στέ - φα - νον α - πό τα χέ - ρια α - νό - σι - α λη - στών το - σού -

G D G **E** B7 B7 B7 Em Em * Em B7 Em **A'** G

των; Εί - ναι πολ - λά τα πλή - θη των αλλ' έ - νας
και φο - βε - ρά εις την ό - ψιν

G D7 G D7 C G D D7 G

Έλ-λην δύ - να - ται, έ - νας άν-δρας γεν - ναί - ος να τασκορ - πί - ση

Fine

Ο σύνθετης μελοποίησε αποσπάσματα των “Ωδών” του Ανδρέα Κάλβου το 1969, φτιάχνοντας έτσι έναν κύκλο τραγουδιών που ονόμασε “Αρκαδία IV”. Ο τίτλος αυτός αναφέρεται στο γεγονός της εξορίας του συνθέτη στο χωριό Ζάτουνα της Αρκαδίας. Ηχογραφήθηκαν το 1971 στο Λονδίνο με τη φωνή της Μαρίας Φαραντούρη.

Άτομο - Σύνολο, Πολιτισμός

Π1, Ε4, Ε6, Δ1

Συζητήστε για τη γλώσσα του Ανδρέα Κάλβου. Πώς καταφέρνει να ακολουθήσει το ύφος αυτό μουσικά ο συνθέτης;

Τα τραγούδια του αγώνα, Θεοδωράκης Μίκης, Περγιάλης Νότης κ.ά., Φαραντούρη Μαρία κ.ά., Μίνος - EMI, 7243480314 6, 1974

Δέκα παλικάρια

ΜΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ / ΛΕΥΤΕΡΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

♩=205

Δέ - κα πα - λι - κά - ρια στή - σα - νε χο -
 Πέ - φταν τα ντου - βά - ρια α - πό το χο -

ρό του Κα - ρά - τ - σκά - κη το κο - νά - κι κη
 ρό κι α - πό τις πε - νιές του Μι - χα - λά

B Κι ό - λη νύ - χτα λέ - γα - με τρα - γού - δι για τη λε - βε - νιά
 κι ό - λη νύ - χτα κλαί - γα - με Γορ - γό - να Πα - να - για

Και το βράδυ - βράδυ ήρθαν με τα μας
 Μάρκος Βαμβακάρης με Τσιτσάνη.
 Σμίξαν τα μπουζούκια και ο μπαγλαμάς
 με τον ταμπουρά* του Μακρυγιάννη.

Κι όλη νύχτα λέγαμε ...

Έβαλα ένα βόλι στο καρυόφυλλο*
 κι έριξα τη νύχτα να φωτίσει
 κι είπα να φωνάξουν το Θεόφιλο
 τον καημό μας για να ζωγραφίσει.

Κι όλη νύχτα λέγαμε ...

Ταμπουράς: έγχορδο παραδοσιακό μουσικό όργανο της οικογένειας των μακρικών λαούτων
Καρυόφυλλο: καρποφύλλι, το τουφέκι με μακριά κάννη

**

Το τραγούδι περιλαμβάνεται στη συλλογή “Θαλασσογραφίες” που εκδόθηκε και κυκλοφόρησε το 1969. Τραγουδήθηκε από τον τραγουδιστή Γιάννη Καλατζή.

Αλληλεπίδραση, Άτομο - Σύνολο, Πολιτισμός

Δ3, Π2, Π1, Ε3, Ε4, Ε6, Δ1, Δ5

1) Το τραγούδι αναφέρεται σε ιστορικά πρόσωπα και στοιχεία της παράδοσης. Εντοπίστε τα και δείτε πώς αυτά συνδυάζονται.

2) Προσέξτε τη βηματική κίνηση της μελωδίας στο ρεφρέν. Φτιάξτε δικές σας βηματικές κινήσεις πάνω σε κάποιο κείμενο.

Θαλασσογραφίες, Λοΐζος Μάνος, Μίνος - EMI, 480006, 1970

Μέσ' στου Βοσπόρου τα στενά

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΛΔΑΡΑ / ΠΥΘΑΓΟΡΑ

♩=83

A C C⁷ F C

Μέσ' στου Βο - σπό - ρου τα _____ στε - νά ο Γιάν - νης κλαίει τα δει - λι - νά

B C G⁷ F⁷ C G⁷ C

Και ο Με - μέ - της πλά - ι του πί - νει και τρα - γου - δά - ει του.

Γ Am Am Am Am Am Am Am Am

Τού - ρκος ε - γώ κι ε - σύ _____ Ρω - μίος Κι ε - γώ λα - ός κι ε - σύ _____ λα - ός

B C G⁷ F⁷ C G⁷ C

Ε - σύ Χρι - στό κι ε - γώ _____ Αλ - λάχ ό - μως κι οι δυο μας αχ _____ και βαχ.

Με λίγη αγάπη και κρασί
 μεθάω και 'γώ, μεθάς και 'σύ
 πιες λίγο από το τάσι* μου
 αδέρφι και καρντάση* μου.

Τούρκος εγώ ...

Καρντάσης: ο πιστός σύντροφος, ο αδελφός
Τάσι: κούπα κρασιού

Το τραγούδι περιλαμβάνεται στη συλλογή “Μικρά Ασία” που κυκλοφόρησε το 1972. Το τραγούδησε ο Γιώργος Νταλάρας. Αξιοσημείωτο είναι ότι στα λόγια του προβάλλονται τα κοινά στοιχεία που συνδέουν τον ελληνικό με τον τουρκικό λαό προωθώντας έτσι κλίμα αδελφοσύνης και φιλίας ανάμεσα τους.

Ομοιότητα - Διαφορά, Πολιτισμός

Π1, Π2, Ε3, Ε4, Ε6, Δ1, Π4, Τ4

- 1) Συζητήστε για τον τρόπο ζωής των Ελλήνων στην Τουρκία.
- 2) Εντοπίστε τα κοινά στοιχεία του πολιτισμού των δύο λαών.
- 3) Συζητήστε για τα προβλήματα των μειονοτικών ομάδων σε μια χώρα.

Μικρά Ασία, Καλδάρας Απόστολος, Πυθαγόρας, Νταλάρας Γιώργος - Αλεξίου Χάρις, Minos - EMI, 724348009623, 1972

Ομπρός βοηθάτε να σηκώσουμε τον ήλιο

ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ / ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

♩ = 105

A Dm Dm Gm Dm Gm Dm Gm Dm **1.** Dm C
 Ο - μπρός βο-η - θά - τε να ση - κώ - σου - με τον ή - λιο πά - νω α - πό την ΕΛ - λά -

Dm Dm **2.** Dm C Φ Dm Dm C **B** F /G
 δα α - πό τον κό - σμο. Τι, - δέ - τε ε -

F F B \flat F C F F C F C F C
 κόλ - λη - σεν η ρό - δα του βα - θιά στη λά - σπη κι α,

F F /G F F B \flat F C F F C F
 δέ - τε χώ - θη - κε τ'α - ζό - νι του βα - θιά με στο αί - μα

Γ C
 Ο - μπρός παι - διά και δεν βο - λεί μο - να - χός του ν'α - νέ - βει ο ή -

F **1.** **2.** F **A** Dm C B \flat A Dm
 λιος σπρώ - χτε με στή -θος και με γό - να, να τον ε -

C B \flat A **E** Gm Dm C
 βγά - λου - με α - π'τη λά - σπη Δέ - στε, α - κου - μπά - με α - πά - νω
 α - π'το γαί - μα

Dm Gm C Dm Σ Σ
 του, ο - μο - αί - μα - τσι, α - δελ - φοί του.

Φ Gm Gm Cm Gm F B \flat
 σμο. E - μπρός, ε - μπρός κι η φλό - γα του μας τύ - λι -

F Gm **1.** Gm **2.** Gm
 ξε α - δερ - φοί μου. E - μου.

Το τραγούδι είναι απόσπασμα από το λαϊκό ορατόριο “Πνευματικό εμβατήριο”. Το ορατόριο αυτό είναι ένα έργο για σολίστες, ελληνικά λαϊκά όργανα, χορωδία και ορχήστρα. Ο συνθέτης συνέθεσε τη μουσική στη Ζάτουνα της Αρκαδίας το 1969. Ηχογραφήθηκε το 1970 στο Άλμπερτ Χωλ του Λονδίνου με σολίστες τη Μαρία Φαραντούρη, τον Αντώνη Καλογιάννη και τον Γιάννη Θεοχάρη.

Αλληλεπίδραση, Μεταβολή

Π1, Ε3, Δ4, Ε4, Ε6, Δ1, Π4

Φτιάξτε ένα συνοδευτικό μέρος για τύμπανο.

Πνευματικό εμβατήριο - Οιδίπους Τύραννος, Θεοδωράκης Μίκης, Σικελιανός Άγγελος, Φαραντούρη Μαρία κ.ά., Polygram, 511058-2, 1991

Τα ελληνόπουλα

ΕΛΕΝΗΣ ΚΑΡΑΪΝΔΡΟΥ / ΚΩΣΤΑ ΜΥΡΗ

$\text{♩} = 160$ **A**

F B^b B^b F Gm B^b Gm B^b

Α - στρι της τρα - μου - νιά - νας να πεις του κλει - δω
 πώς πιά - στη - καν - στα δί - χτυα πε - τρο - χε - λί - δο

B

1. F 2. F F B^b C⁷ F

να να. Σε μαύ - ρο και στε - νό και - ρό α -
 Θε

1. C B^b C⁷ F 2. C

γέ - ρας θα κυ - λά - ει τα λι - θα - ρό - που - λα λά - ει τα
 ός να τα φυ -

B^b F C⁷ 13 F F

ελ - λη - νό, τα ελ - λη - νό - που - λα Τα λα.

Προτού τα καμακώσουν, τα δίχτυα χάλασα
 και τ' άφησα να φύγουν στην πετροθάλασσα.

Σε μαύρο και στενό καιρό ...

Λεβέντες του λεβάντε* κρασί μετάλαβα
 και θα 'ρθω πριν νυχτώσει στα πετροκάραβα.

Σε μαύρο και στενό καιρό ...

Λεβάντες: ο ανατολικός άνεμος

Λιθαρόπουλα: μικρά λιθάρια, πετρούλες

Κλειδωνας: έθιμο που τελείται στην γιορτή του Αγίου Ιωάννη στις 24 Ιουνίου

Τραμουντάνα: ο βόρειος άνεμος αλλά και ο πολιτικός αστέρας

Το τραγούδι γράφτηκε όταν, κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, η συνθέτρια βρέθηκε για μουσικές σπουδές στο Παρίσι. Εκεί γνωρίστηκε με τη Μαρία Φαραντούρη η οποία της ζήτησε να μελοποιήσει μια σειρά ποιημάτων του Κώστα Μύρη. Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία του κύκλου "Η Μεγάλη Αγρύπνια" που κυκλοφόρησε το 1975, μετά την πώση της δικτατορίας. Είναι ο μοναδικός δίσκος της Καραϊνδρου που περιέχει μόνο τραγούδια. Μετά απ' αυτό η συνθέτρια αφιερώθηκε στη σύνθεση μουσικής για τον κινηματογράφο και το θέατρο. Ο Κώστας Μύρης δεν είναι άλλος από τον φιλόλογο και θεατρολόγο Κώστα Γεωργουσόπουλο που με το όνομα αυτό έγραψε την ποίησή του.

Επικοινωνία, Ομοιότητα - Διαφορά

E4, E6, E7, Π2, Π4, T2, T3, T4

1) Κάντε μια έρευνα για τη μουσική που έχει γράψει η συνθέτρια για τον κινηματογράφο π.χ. για ταινίες του σκηνοθέτη Θεόδωρου Αγγελόπουλου. Ακούστε αποσπάσματα στην τάξη.

2) Βρείτε πληροφορίες για το έθιμο του κλειδωνα και δραματοποιήστε το στην τάξη.

Η μεγάλη αγρύπνια, Καραϊνδρου Ελένη, Μύρης Κώστας, Φαραντούρη Μαρία, Columbia 70159, 1975